

NAMMINERSORNERULLUTIK QOARTUSSAT - GRØNLANDS HJEMMESTYRE

Naalakkersuisut Allattoqarfia
Landsstyrets Sekretariat

Rigsombudsmanden i Grønland
Postboks 1030
3900 Nuuk

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND	
Journal nr.	6021 - 0011
Indgået nr.	85
27 NOV. 2007	
Bilag	
Sagsbehandler	JBN

Rigsombudsmanden i Grønland har med e-mail den 27. august 2007 fremsendt følgende til Grønlands Hjemmestyre i høring:

- Udkast til forslag til retsplejelov for Grønland med bemærkninger
- Forslag til kriminallov for Grønland med bemærkninger
- Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med ikrafttræden af ny retsplejelov og ny kriminallov for Grønland.

16.11.2007
J.nr. 80.00 + 80.01

Postboks 1015
3900 Nuuk
Oq/tef +299 34 50 00
Fax +299 32 50 02
govsec@qh.gi
www.naqqoq.gl

I forbindelse med behandlingen af de fremsendte forslag, har Landstingets Lovudvalg fremsat en række opfordringer og indstillinger i udvalgets betænkning af 11. november 2007.

1. Et eksemplar af betænkningen er vedlagt.

Idet der henvises til betænkningen, skal det herved meddeles, at Grønlands Hjemmestyre har besluttet at det meddeles Justitsministeren, at Grønlands Hjemmestyre kan tiltræde, at lovforslagene fremsættes og vedtages af Folketinget med de ændringer, som de af Landstingets Lovudvalg i betænkningen afgivne opfordringer og indstillinger giver anledning til at indarbejde.

Rigsombudsmanden anmodes om at videresende denne meddelelse til Justitsministeriet.

Med venlig hilsen

Jens Birk Olsen

BETÆNKNING

Afgivet af Landstingets Lovudvalg

vedrørende

Forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse om

- 1) Forslag til retsplejelov for Grønland,
- 2) Forslag til kriminallov for Grønland og
- 3) Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med ikrafttræden af ny retsplejelov og kriminallov for Grønland.

Afgivet til forslagens 2. behandling

Landstingets Lovudvalg har under behandlingen bestået af:

Landstingsmedlem Kristian Jeremiassen, Atassut (formand)

Landstingsmedlem Otto Jeremiassen, Siumut

Landstingsmedlem Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Landstingsmedlem Lene Knüppel, Demokraterne

Landstingsmedlem Vittus Mikaelson, Siumut

Indledende bemærkninger

De tre fremlagte lovforslag udgør det lovmæssige grundlag for den reform, som skal bringe det samlede retsvæsenområde i Grønland op på et tidssvarende niveau. Lovforslagene bygger på Retsvæsenkommissionens anbefalinger, og afviger kun på få punkter herfra.

Betænkningens gennemgang af beslutningsforslaget omfatter alene udvalgte (men efter Lovudvalgets opfattelse centrale) dele af den samlede reform.

For en fuldstændig gennemgang af reformen og dens baggrund henvises til lovforslagenes bemærkninger, samt til Retsvæsenkommissionens betænkning og Landstingets behandling heraf (Vintersamlingen og forårssamlingen 2006).

Domstole og retskredse

Domstolene i den grønlandske retsplejeordning består i dag af:

- Kredsretterne
- Grønlands Landsret
- Østre Landsret (Kbh.)
- Højesteret (Kbh.)

Kredsretterne (i alt 18 – én i hver retskreds) fungerer som 1. instansdomstole. Visse sager skal dog i henhold til lovgivningen behandles af Grønlands Landsret som første instans. Landsdommeren kan endvidere henlægge en sag til 1. instans-behandling ved Grønlands Landsret, hvis dens behandling kræver juridisk eller anden særlig indsigt. Sager, som er afgjort af kredsretterne, kan frit appelleres til Grønlands Landsret. På samme måde kan sager, som er afgjort af Grønlands Landsret som 1. instans, frit appelleres til Østre Landsret. Højesteret fungerer som 3. instansdomstol.

Alle sager ved kredsretterne behandles af en kredsdommer og to domsmænd. Domsmændene vælges for 4 år ad gangen af kommunalbestyrelsen. Kredsdommerne beskikkes af landsdommeren, ligeledes for 4 år ad gangen.

Ikke blot domsmændene men også kredsdommeren er lægmænd. Der er således ikke krav om, at en kredsdommer skal være jurist. Dette har medført kritik af det faglige niveau, set i forhold til samfundsudviklingen og den stadig mere omfattende og komplicerede grønlandske lovgivning. Det har endvidere været et problem at rekruttere og fastholde kredsdommere, blandt andet fordi hvervet har karakter af bibeskæftigelse, er for dårligt honoreret, og fordi kredsdommerne har savnet oplæring i udøvelsen af hvervet. En undersøgelse, iværksat på Retsvæsenkommissionens foranledning, viser dog, at der gennemgående er tilfredshed med kredsretterne blandt brugerne.

Under hensyn til manglen på jurister, som behersker det grønlandske sprog, har Retsvæsenkommissionen fundet, at kredsdommerhvervet fortsat ikke skal besættes af jurister. Til gengæld har kommissionen forslået en væsentlig faglig styrkelse i form af, at:

- Der indføres en særlig kredsdommeruddannelse.
- Kredsdommerne ansættes i faste stillinger.
- Der oprettes en landsdækkende 1. instansdomstol til behandling af komplicerede sagstyper (Retten i Grønland) med en jurist som dommer. Retten i Grønland forestår endvidere uddannelse og vejledning af kredsdommere. (Grønlands Landsret fungerer herefter alene som 2. instansdomstol, og behandler samtlige appelsager).

Lovudvalget konstaterer med tilfredshed, at forslaget til ny retsplejelov for Grønland imødekommer disse forslag.

Lovforslaget imødekommer endvidere kommissionens anbefaling om en vis indskrænkning i brugen af domsmænd.

Endelig imødekommer lovforslaget en anbefaling fra et flertal i Retsvæsenkommissionen om, at det nuværende antal retskredse bevares. Der har ikke været fuld enighed om denne anbefaling i kommissionen. Et flertal i kommissionen har lagt vægt på, at der så vidt muligt også fremover skal være en fast bosiddende kredsdommer i hver by. Et (to) mindretal i kommissionen fandt, at en regionalisering af kredsretterne burde overvejes, m.h.p. at styrke de faglige miljøer (og dermed både rekrutterings- og fastholdelsesmulighederne og den faglige kvalitet i kredsretternes afgørelser) samt ressourceudnyttelsen.

Under hensyn til den stedfundne udvikling i den tid, som er forløbet siden Retsvæsenkommissionens stillingtagen, har Lovudvalget søgt den nævnte problemstilling yderligere belyst gennem indhentelse af bemærkninger fra hhv. Landsdommeren, Kredsdommerforeningens formand og Politimesteren.

Landsdommeren finder, at den fremtidige retskredsstruktur bør svare til de kommende kommuner. Dog med den undtagelse, at der placeres en kredsdommer i Østgrønland.

Landsdommeren henviser herved til sin dissens i Retsvæsenkommissionens betænkning. Udviklingen siden betænkningens afgivelse (særligt beslutningerne om en ny kommunestruktur), har kun bestyrket Landsdommeren i rigtigheden af denne dissens.

Landsdommeren vurderer, at der ikke bør være krav om bemanning af andre kontorer end hovedtingstedet, dog med den undtagelse, at Ammassalik bliver et afdelingskontor med minimum en kredsdommer (men ikke nødvendigvis en sekretær). De nuværende kredsretskontorer bør bibeholdes som bitingsteder uden fast bemanning, men med mulighed for betjening, når personale fra hovedtingstedet er i byen eller en lokal dommer er til stede. Hastende sager, som eksempelvis grundlovsforhør, afholdes via videokonference. Alle lokalerne forudsættes udstyret med udstyr, således at videokonferencer også kan holdes udenfor Teles åbningstider.

Baggrunden for Landsdommerens synspunkt om regionalisering er for kredsdommernes vedkommende, at de bør sidde i et fagligt miljø og således ikke sidde alene. Det vil dels sikre den faglige kvalitet, men også rekruttering og fastholdelse.

For sekretariatsbetjeningen har årene siden betænkningens vedtagelse ikke gjort rekruttering og fastholdelse af medarbejdere nemmere. Landsdommeren gør i den forbindelse opmærksom på erfaringerne fra Ilulissat, som har fået overført normeringen fra de omkringliggende kredsretter. Dette har haft en positiv effekt i relation til rekruttering og fastholdelse af personale.

Endelig foreslår Landsdommeren, at der vælges domsmænd, som dækker hele retskredsen (storkommunen). Der vil dermed være mulighed for at vælge domsmænd fra andre byer end hovedbyen. At vælge domsmænd inden for de kommende 4 storkommuner opdelt i valgkredse svarende til de nuværende kommunegrænser anser Landsdommeren for en ufleksibel løsning, idet vi ikke kender udviklingen af de nuværende bysamfund, når kommunekontor og andre faciliteter flytter fra byen.

Kredsdommerforeningens bestyrelse er af den opfattelse, at den mest hensigtsmæssige af de modeller, som er beskrevet i Retsvæsenkommissionens betænkning, er model 5, der synes at være den mest egnede til dagens Grønland, og som samtidig sikrer faglige miljøer (sekretærer og kredsdommere), og mindre sårbarhed ved fravær.

Model 5 nævnes dog kun som et eksempel på en brugbar regionsløsning. For så vidt model 5 angår, finder Kredsdommerforeningen, at det nok – også af hensyn til den østgrønlandske dialekt - er mest hensigtsmæssigt at udnævne en kredsdommer til at virke i hele Østgrønland. Kredsdommeren kan have fast bopæl i Tasiilaq.

Den lokale befolknings mulighed for at kunne rette henvendelse til kredsretten bør sikres ved, at der sidder en sættdommer i kredsretten på en fast dag om ugen. Sættdommeren skal have mulighed for at kunne konferere med kredsretten (kredsdommeren) i tvivlsspørgsmål.

Kredsdommerforeningen finder det således mere hensigtsmæssigt med en sættdommerordning frem for en fast sekretær i de enkelte kredsretsbygninger. Regionalisering sikrer et godt arbejdsmiljø og fleksibilitet for sekretærene og kredsdommerne.

De lokale domsmænd sikrer til dels kredsretten et personligt kendskab til den lokale befolkning. Kredsdommerforeningen foreslår dog, at det også overvejes at udpege domsmænd regionsvis, med henblik på lettere at undgå habilitetsproblemer.

Kredsdommerforeningen henviser i øvrigt til Ilulissat som et godt eksempel på en regionsløsning. Kredsretten i Ilulissat varetager således opgaver i Upernavik, Uummannaq, Qeqertarsuaq, Ilulissat og Qasigiannuguit retskredse.

Politimesteren finder ikke, at den nuværende ordning med 18 retskredse længere kan betragtes som tidssvarende. Politimesteren har herved blandt andet lagt vægt på, at andre offentlige virksomheder - kommunerne samt skatteområdet - i Grønland enten påtænker eller har gennemført en regionaliserings proces, der på sigt må forventes at føre til rationaliseringer, bedre borgerbetjening samt bedre ressourceanvendelse.

Samtidig har Politimesteren lagt vægt på, at en regionalisering af kredsretterne vil afstedkomme såvel kort- som langsigtede gevinster. Der vil således blive skabt mulighed for at etablere egentlige faglige miljøer, hvilket i dag meget vanskeligt lader sig praktisere. Skabes disse faglige miljøer vil dette på sigt kunne danne grundlag for en styrkelse af medarbejdernes kvalifikationer, hvilket vil afstedkomme en styrkelse af borgernes retssikkerhed. Hertil kommer, at en regionalisering vil medføre en mere ensartet sagsbehandling ved kredsretterne, hvilket tillige vil få en positiv betydning for borgernes retssikkerhed. Endelig vil en regionalisering af kredsretterne få en positiv betydning i relation til rekruttering og fastholdelse af medarbejderne ved kredsretterne.

Politimesteren pointerer i den forbindelse, at en væsentlig forudsætning for at opnå den optimale gevinst vil være, at regionaliseringen understøttes teknisk, således at retsmøder og domsforhandlinger altid kan gennemføres som videokonferencer fra egnede lokaler.

Det "lokale element" i den nuværende ordning, finder Politimesteren bør kunne tilgodeses igennem domsmændene, der kan vælges i hele retskredsen.

Lovudvalget konstaterer, at såvel Landsdommeren, Kredsdommerforeningen og Politimesteren i Grønland i dag vurderer, at en form for regionalisering af retskredsene vil være hensigtsmæssig. Et enigt Lovudvalg opfordrer på denne baggrund til, at retskreds-strukturen genovervejes.

En anden problemstilling, som Lovudvalget har fundet anledning til at drøfte, er muligheden for midlertidig beskikkelse af kredsdommere og hjælpedommere:

I forslaget til ny retsplejelov stilles – som allerede nævnt - krav om, at kredsdommere har gennemført en kredsdommeruddannelse. Ved ledighed i en stilling eller ved en fast kredsdommers forfald kan en kredsdommer fra en anden retskreds eller en fuldmægtig ved Retten i Grønland beskikkes som *midlertidig kredsdommer*. En person, som er under uddannelse som

kredsdommer, og har gennemført den grundlæggende del af uddannelsen kan også udnævnes midlertidigt.

En stilling som kredsdommer kan i intet tilfælde holdes midlertidigt besat i mere end 3 år.

Hvis det ikke er muligt at udnævne en midlertidig kredsdommer, kan der midlertidigt udnævnes en *hjælpedommer* (som hverken skal være fuldmægtig ved Retten i Grønland eller have gennemført kredsdommeruddannelsen eller en del heraf). En hjælpedommers arbejdsområde er dog begrænset i forhold til en kredsdommers. (Det er dommeren ved Retten i Grønland, som bestemmer arbejdsområdet, men retsplejeloven fastsætter nogle vejledende retningslinier).

Endelig kan der – enten af uddannelsesmæssige hensyn eller til aflastning – meddeles *midlertidig beskikkelse som yderligere kredsdommer*, for en periode af maksimalt 2 år.

Lovudvalget har overvejet, hvorvidt den skitserede ordning er tilstrækkelig fleksibel til at imødekomme de faktiske behov. Udvalget har anmodet hhv. Landsdommeren, Kredsdommerforeningens formand og Politimesteren om at kommentere denne problemstilling.

Landsdommeren har i sin besvarelse anført følgende:

”Når retskredsstrukturen og antallet af kredsdommere er fastsat, bliver systemet svært at ændre. Sådan noget vil kræve en lovændring. Samtidig bliver det et sårbart system, idet antallet af kredsdommerstillinger og udskiftningerne på posterne under alle omstændigheder vil være for få til løbende at holde en kredsdommeruddannelse i gang. Man vil derfor kunne opleve, at en kredsdommerstilling uventet er ledig og skal genbesættes. Det kan vise sig vanskeligt, at rekruttere en person til uddannelsen, ligesom det kan vise sig vanskeligt, selvom en person påbegynder uddannelsen, at få den pågældende færdiguddannet inden en midlertidig kredsdommers beskikkelse udløber. Jeg mener derfor, at der i undtagelsestilfælde, bør være adgang til, at Dommerudnævnelsesrådet kan forlænge en midlertidig dommers funktionsperiode.”

Kredsdommerforeningen har i sin besvarelse anført følgende:

”Kredsdommerforeningens bestyrelse er af den opfattelse, at den nugældende ordning med bistand fra en sættestommer bør bibeholdes ved det nye system. Endvidere er foreningen af den opfattelse, at en hjælpedommer skal kunne genbeskikkes, når de 3 første år er gået, såfremt problemet med at få en dommer ikke umiddelbart kan løses, når der ikke er andre uddannede kredsdommere i netop den retskreds.”

Politimesteren har i sin besvarelse anført følgende:

”Under forudsætning af, at Dommerudnævnelsesrådet sikrer kvaliteten i forbindelse med ansættelse eller forlængelse af midlertidige dommers funktionsperiode, finder jeg, at der bør være mulighed herfor. Samtidig bør man imidlertid sikre sig, at der med passende intervaller gennemføres uddannelsesforløb for nye potentielle kredsdommere. Undlades dette vil man risikere, at antallet af midlertidige kredsdommere med manglende uddannelse vil øges uforholdsmæssigt.”

Et enigt Lovudvalg opfordrer på baggrund af de indhentede høringssvar til, at det overvejes at indføre mulighed for forlængelse af midlertidige kredsdommers (herunder midlertidigt beskikkede yderligere kredsdommers) og hjælpedommers funktionsperiode.

Tiltaltes forsvar.

Som bisiddere i kriminalsager ved kredsretterne anvendes i dag næsten udelukkende lægfolk, mens der ved Landsretten hovedsageligt anvendes advokater eller andre jurister.

Brugen af læge bisiddere/forsvarere har imidlertid været kritiseret for ikke at være fuldt be-tryggende i henseende til den tiltaltes retssikkerhed og krav på et effektivt forsvar.

Retsvæsenkommissionen har anbefalet, at brugen af læge bisiddere opretholdes, under hen-syn til manglen på jurister, som behersker det grønlandske sprog, og som har et tilstrækkeligt lokalkendskab. Til gengæld har kommissionen foreslået en række tiltag til styrkelse af den tiltaltes forsvar:

- Indførelse af en autorisationsordning (For at kunne virke som bisidder/forsvarer skal man have gennemført et særligt kursusforløb, som afsluttes med en prøve).
- En ”hotline-ordning” (Læge bisiddere/forsvarere skal efter behov kunne søge vejled-ning – indtil videre hos et advokatkontor i Nuuk)
- Mulighed for at beskikke en jurist/advokat til udenretligt at rådgive bisidde-ren/forsvareren.
- I ganske særligt alvorlige sager (f.eks. komplicerede drabsager) skal forsvareren være jurist/advokat.

På kommissionens opfordring er det særlige kursusforløb for bisiddere (forsvareruddannel-sen) allerede indført, og et første hold gennemførte i 2000 forløbet med afsluttende prøve. Også hot-line ordningen er i dag indført, men har hidtil kun været anvendt i beskedent om-fang.

Kommissionen anbefaler imidlertid endvidere, at der indføres en enten offentlig eller privat landsforsvarer, som dels skal overtage hot-line rådgivningen og uddannelsen af bisidde-re/forsvarere, dels skal føre tilsyn med forsvarernes virksomhed.

Forsvarerordningen ved de juridiske domstole, dvs. Retten i Grønland og Grønlands Landsret, forudsættes som hidtil i det væsentlige at skulle baseres på advokater eller andre jurister.

Lovudvalget har med tilfredshed noteret sig, at forslaget til ny retsplejelov for Grønland imødekommer kommissionens anbefalinger vedr. en styrkelse af tiltaltes forsvar. Hvad særligt angår indførelsen af et embede som enten offentlig eller privat landssvarer, er dette imødekommet ved forslaget § 70:

§ 70. Justitsministeren kan udpege en offentlig landsforsvarer eller en privat landsforsvarer til at varetage opgaverne med uddannelse og rådgivning af forsvarere i Grønland.

Et flertal i Lovudvalget bestående af Siumut, Atassut og Inuit Ataqatigiit finder, at embedet så vidt muligt bør være offentligt. Et mindretal i Lovudvalget bestående Demokraterne finder, at embedet – af rekrutteringsmæssige hensyn - så vidt muligt bør være privat.

Ofrenes stilling

Retsvæsenkommissionen har foreslået en styrkelse af ofrenes stilling på bl.a. følgende områder:

- Politifolk bør uddannes, så de har kendskab til, hvordan mennesker, der har været udsat for kriminalitet, reagerer, og bør om nødvendigt kunne henvise til hjælp og støtte fra andre myndigheder mv.
- Ofret bør have tilbud om en støtteperson (familiemedlem eller lignende) under politiafhøringer.
- Ofret bør orienteres om sagens behandling og forløb ved tiltalerejsning, ved henlæggelse af sagen, ved vedtagelse af bødeforelæg, hvis sagen skal for retten, samt når retten har truffet afgørelse.
- Hvis ofret indkaldes for retten som vidne, bør det kunne medtage en støtteperson.
- I visse kriminalsager bør der kunne beskikkes en bisidder for ofret, f.eks. en medarbejder fra socialforvaltningen. I sager om seksualforbrydelser begået mod børn under 15 år bør beskikkelse af en sådan bisidder for ofret være obligatorisk.
- Spørgsmål om erstatning m.v. bør så vidt muligt afgøres i tilknytning til kriminalsagen.

- Der bør søges etableret en offervagt i specielt de større kommuner, som skal kunne yde eller formidle akut hjælp til ofre – både psykisk støtte og praktisk hjælp.
- Ofre for grovere, personfarlig kriminalitet bør ikke kunne risikere at møde gerningsmanden i lokalsamfundet kort tid efter dommen. Personer, som er dømt for grovere, personfarlig kriminalitet skal derfor i begyndelsen af deres afsoning kunne afskæres fra at forlade anstalten, ved anbringelse i halvlukket regi.

Lovudvalget har med tilfredshed noteret sig, at forslaget til ny retsplejelov for Grønland og forslaget til ny kriminallov for Grønland imødekommer kommissionens anbefalinger vedr. en styrkelse af ofrets stilling.

Hvad særligt angår offervagten kan Justitsministeriet tiltræde, at offervagtordningen gøres permanent i de større byer, og at ordningen etableres i et samarbejde mellem kriminalforsorgen, politiet, sundhedsvæsenet og de sociale myndigheder. Kommissionen har forudsat, at offervagterne henlægges i Socialdirektoratets (Grønlands Hjemmestyres) regi og koordineres og finansieres derfra. Der vil dog for kriminalforsorgen og politiet blive afsat de ressourcer, der er nødvendige for på disse områder at få offervagtordningen til at fungere.

Lovudvalget henstiller til Landsstyret, at Landsstyret implementerer Retsvæsenkommissionens anbefaling.

Konfliktmægling

Under behandlingen af FM 2006/6 (Forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen) tilkendegav Lovudvalget, at det gerne ser, at der etableres en nærmere afgrænset forsøgsordning vedr. konfliktmægling som alternativ til domfældelse, i første omgang rettet mod unge lovovertrædere. Landsstyret og Landstinget tilsluttede sig, at dette ønske blev meddelt rigsmyndighederne.

Lovudvalget konstaterer med tilfredshed, at ønsket er imødekommet ved § 319 i forslaget til ny retsplejelov for Grønland:

§ 319. Justitsministeren kan efter drøftelse med Grønlands Hjemmestyre iværksætte en forsøgsordning med konfliktmægling.

Lovudvalget henstiller til Landsstyret, at Landsstyret inddrager udvalget i overvejelserne vedr. det nærmere indhold af forsøgsordningen.

Lovudvalget finder det overordentligt vigtigt, at Grønland indhenter erfaringer fra andre lande vedrørende konfliktmægling. Lovudvalget ser således frem til at deltage i et to dages seminar om dette emne i Helsinki ultimo november dette år. Det er udvalgets klare forventning, at deltagelse i seminaret vil give gode muligheder for at knytte de første kontakter til et kommende netværk af personer og institutioner med stor erfaring inde for dette vigtige område.

Udvalget kan yderligere oplyse, at udvalget i det kommende år agter at arrangere en offentlig høring vedr. konfliktmægling.

Foranstaltningssystemet

Retsvæsenkommissionen har anbefalet, at der ved valg og udmåling af foranstaltning skal tages hensyn til:

- Lovovertrædelsens grovhed, herunder samfundets interesse i at modvirke handlinger af den pågældende art (Gerningsprincippet).
- Gerningsmandens personlige forhold, herunder hvad der skønnes nødvendigt for at afholde den pågældende fra yderligere lovovertrædelser (Gerningsmandsprincippet).

Retsvæsenkommissionen har anbefalet, at de to hensyn/principper skal være ligestillede.

Retsvæsenkommissionen har foreslået følgende foranstaltninger, placeret i rangorden efter strengthed:

- Advarsel (Ny)
- Bøde
- Betinget dom *med* fastsat foranstaltningstid (Ny)
- Dom til tilsyn
- Dom til samfundstjeneste (Ny)
- Dom til anstalt *og* tilsyn (Ny)
- Dom til anbringelse i anstalt
- Dom til forvaring på ubestemt tid

Hertil kommer visse særlige foranstaltninger overfor unge kriminelle og psykisk syge kriminelle.

Retten skal i den enkelte kriminalsag tage udgangspunkt i, hvilken foranstaltningsform der som udgangspunkt er passende. Ved denne vurdering skal der ikke fokuseres isoleret på selve lovovertrædelsen, men foretages en samlet vurdering, hvori også kan indgå hensyn som alder, motiv, og om der foreligger førstegangs- eller gentagelseskriminalitet. Skærpende omstændigheder, f.eks. tidligere kriminalitet af tilsvarende karakter, kan medføre, at der anvendes en trindhøjere foranstaltning end ellers. Omvendt kan formildende omstændigheder, eller konkrete resocialiseringshensyn medføre, at der anvendes en trinlavere foranstaltning.

Kriminalloven skal efter kommissionens forslag fortsat ikke indeholde strafferammer.

Lovudvalget konstaterer med tilfredshed, at forslaget til ny kriminallov imødekommer Retsvæsenkommissionens anbefalinger om foranstaltningssystemet, herunder anbefalingen om indførelse af samfundstjeneste.

Fuldbyrdelse af foranstaltninger

Lovudvalget konstaterer med stor tilfredshed, at forslaget til ny kriminallov imødekommer Retsvæsenkommissionens anbefalinger vedr. en styrkelse af den resocialiserende indsats i såvel anstalterne som i kriminalforsorgen i frihed.

Lovudvalget konstaterer således med tilfredshed, at forslaget til ny kriminallov imødekommer Retsvæsenkommissionens (samt det i 1985 nedsatte embedsmandsudvalgs) anbefaling om en styrkelse og udbygning af kriminalforsorgens tilsynsafdelinger. Kriminalforsorgen i frihed er beklageligvis aldrig blevet tildelt de ressourcer, som er en forudsætning for effektivt at kunne løfte sine opgaver. Den utilstrækkelige effektivitet i tilsynet har bevirket, at forsorgsdomme (fremover "tilsynsdomme") ikke har fået den fremtrædende rolle, de var tiltænkt, hvilket i høj grad har medvirket til at undergrave den gældende kriminallovs resocialiserende sigte.

Endvidere konstaterer Lovudvalget med tilfredshed, at forslaget til ny kriminallov imødekommer Retsvæsenkommissionens anbefaling om en mere hensigtsmæssig udnyttelse af afsoningstiden, herunder ved styrkelse af den forsorgsmæssige indsats og ved indførelse af behandlingsmuligheder i form af adfærdsregulerende programmer m.v. Udvalget lægger *betydelig* vægt herpå.

Hvad angår anstaltskapaciteten er der med forslaget taget højde for den udvikling i kapacitetsbehovet, som har fundet sted, efter at kommissionen har formuleret sine anbefalinger på området. Udvalget har med tilfredshed noteret sig dette, ligesom udvalget med stor tilfredshed har noteret sig, at forslaget imødekommer kommissionens (samt det i 1985 nedsatte embedsmandsudvalgs) anbefaling om etablering af en lukket anstalt i Grønland.

Som følge af beslutningen om at etablere en lukket anstalt i Grønland indeholder forslaget til ny kriminallov en bestemmelse - § 161, stk. 5 - som bemyndiger justitsministeren til at opheve de bestemmelser, som anvendes i forbindelse med anbringelse i Herstedvester. Hensigten er, at justitsministeren udnytter denne hjemmel, når den lukkede anstalt i Nuuk står klar. Dette forventes at kunne ske i 2012 eller 2013.

Et mindretal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit indstiller, at de pågældende bestemmelser i stedet gøres tidsbegrænsede, således at de automatisk ophæves på et i loven fastsat tidspunkt, f.eks. i 2013. Dermed vil man få en fast tidsfrist for etablering af den lukkede anstalt. Møder man uoverstigelige forhindringer, som nødvendiggør en udsættelse, vil loven selvfølgelig kunne ændres. Men man vil så være nødt til at redegøre for baggrunden for forsinkelserne i forhold til såvel Folketinget som Hjemmestyret. En fast tidsfrist vil efter Inuit Ataqatigiits opfattelse fremme planlægningen og alle parter indsats for at sikre, at etableringen af en lukket anstalt i Nuuk ikke forsinkes unødigt.

Med forslaget til ny kriminallov opretholdes adgangen til afsoning af kortere varighed i detention (§ 195, stk. 2). Dette er i overensstemmelse med retsvæsenkommissionens anbefalinger.

Et enigt Lovudvalg indstiller, at denne adgang udgår. De bedre detentioner har som følge af utilstrækkelig anstaltskapacitet i et vist omfang været anvendt til korterevarig afsoning. Med udbygningen af anstaltskapaciteten og indførelsen af nye foranstaltningsformer som samfundstjeneste burde behovet for anvendelse af detentioner til afsoning imidlertid ikke længere være til stede. Udvalget er opmærksom på, at nærhedsprincippet kan tale for detentionsafsoning i byer uden en anstalt, idet den domfældte ved afsoning i detentionen får mulighed for at blive i byen, og dermed opretholde arbejde eller studier, og være i nærheden af sin familie. Udvalget finder imidlertid ikke, at detentioner er velegnede til afsoning. Endvidere finder udvalget ikke, at bevogtning af domfældte er en opgave, som bør belaste politiets ressourcer.

Sproget

Det fremgår af den nugældende retsplejelov, at retssproget er grønlandsk og dansk. Begge sprog kan således anvendes ved domstolene. Retsvæsenkommissionen har foreslået, at dette fastholdes.

Kommissionen har imidlertid lagt vægt på, at det sprog, som anvendes, så vidt muligt skal være et sprog, som den enkelte, som kommer i berøring med retsvæsenet, forstår. Hvor dette ikke kan lade sig gøre, har kommissionen lagt vægt på at der sikres mulighed for en betryggende oversættelse.

Særligt på domstolenes område har kommissionen peget på, at der er et væsentligt behov for at sikre, at der løbende sker både mundtlig og skriftlig oversættelse under forberedelsen af retssagerne og under afholdelsen af retsmøder, og at der også sker oversættelse af afgørelserne fra domstolene.

Lovudvalget konstaterer med tilfredshed, at forslaget til ny retsplejelov for Grønland – i overensstemmelse med Retsvæsenkommissionens anbefalinger - lovfæster, at en række væsentlige retlige dokumenter efter behov skal oversættes til grønlandsk, ligesom det generelt forudsættes, at der i stigende omfang skal ske oversættelse.

§ 95, stk. 1, 2. pkt., i forslaget til ny retsplejelov fastsætter således, at der skal ske oversættelse (så vidt muligt ved anvendelse af tolk), hvis ikke alle rettens medlemmer og sagens parter forstår det anvendte sprog.

§ 461 fastsætter, at forklaringer afgivet i retten som udgangspunkt skal indskrives i retsbogen på det sprog, hvori de er afgivet.

Anklageskrift og dom skal udarbejdes på (eller oversættes til) et sprog, som tiltalte forstår, jf. §§ 438 og 478. Det samme gælder efter §§ 443 og 553 bevisfortegnelser, ligesom ankemeddelelser i henhold til § 539 skal være skrevet på et sprog, som tiltalte forstår.

Det oplyses i bemærkningerne til forslaget til ny retsplejelov, at der i dag er ansat 3 tolke ved landsretten, men at denne tolketjeneste ofte er utilstrækkelig til at opfylde behovet, hvilket gør det nødvendigt at anvende eksterne tolke, der kan have begrænset kendskab til sprogbroen ved behandlingen af retssager.

I forbindelse med gennemførelsen af lovforslaget vil tolketjenesten ved Retten i Grønland og Grønlands Landsret blive udvidet til i alt 6 tolke, hvoraf én ansættes som cheftolk og – ud over selv at fungere som tolk - får til opgave at vejlede og oplære de øvrige tolke. Det vil desuden være en væsentlig opgave for cheftolken at medvirke til at udvikle et juridisk begrebsapparat på grønlandsk.

Også på politiets område vil kommissionens forslag kræve ansættelse af flere tolke. Rigspolitiet og Grønlands Politi vil sikre ansættelse af det nødvendige antal.

Lovudvalget bemærker, at der – på kommissionens foranledning – er udarbejdet en fortegnelse over retlige begreber på grønlandsk. Med vedtagelsen af en ny kriminallov og en ny (og væsentligt udvidet) retsplejelov vil være behov for en ajourføring af denne fortegnelse. Lovudvalget opfordrer til, at denne ajourføring iværksættes snarest.

Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd og Rådet for Grønlands Retsvæsen

Retsvæsenkommissionen har anbefalet, at der etableres et nyt nationalt samarbejdsorgan om kriminalitetsforebyggelse, *Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd*, bestående af både offentlige repræsentanter og repræsentanter for brancheorganisationer, arbejdsgiverorganisationer og lønmodtagerorganisationer. Sekretariatsfunktionerne foreslås henlagt til politimesteren eller eventuelt til et selvstændigt sekretariat.

Udvalget har med tilfredshed noteret sig, at denne anbefaling imødekommes i forslaget til ny retsplejelov for Grønland (§§ 744-745).

For at sikre den fortsatte revision af den grønlandske kriminal- og retsplejelovgivning samt interessen for forskning i det grønlandske retsvæsen har kommissionen endvidere anbefalet, at der nedsættes et råd, *Rådet for Grønlands Retsvæsen*, bestående af repræsentanter for:

- Justitsministeriet
- Domstolsstyrelsen
- Direktoratet for Kriminalforsorgen
- Grønlands Hjemmestyre
- Kanukoka

Samt:

- Landsdommeren i Grønland
- Dommeren ved Retten i Grønland
- Politimesteren i Grønland
- Lederen af Kriminalforsorgen i Grønland
- En advokat
- En forsvarer
- En universitetslærer/forsker

Udvalget har med tilfredshed noteret sig, at denne anbefaling imødekommes i forslaget til ny retsplejelov for Grønland (§§ 742-743).

De to råd skal i henhold til § 746 i forslaget til ny retsplejelov for Grønland nedsættes pr. 1. juli 2008. Et enigt udvalg finder det væsentligt, at de to råd nedsættes så tidligt som muligt. Såfremt det mod forventning måtte vise sig muligt at fremskynde nedsættelsen af de to råd, ser udvalget gerne, at denne mulighed udnyttes.

Øvrige bemærkninger

Forslaget til ny retsplejelov for Grønland indeholder i kapitel 52 regler om bevissikring ved sager om krænkelse af immaterialrettigheder, som f.eks. kunstnerrettigheder og rettigheder til opfindelser og varemærker.

Lovudvalget indstiller, at det overvejes at udvide kapitlet til også at omfatte rettigheder i henhold til Landstingslov om kommerciel og forskningsmæssig anvendelse af biologiske ressourcer.

En række bestemmelser i forslaget til ny retsplejelov for Grønland fastsætter, at nærmere bestemte forhold reguleres efter reglerne i den danske retsplejelov. Lovudvalget finder principielt dette uheldigt, idet de pågældende regler i den danske retsplejelov alene foreligger på dansk. Personer, som alene behersker grønlandsk, vil således være afskåret fra at sætte sig ind i disse regler. Et enigt Lovudvalg indstiller, at de pågældende regler enten indarbejdes i lovforslaget eller optages i et bilag til lovforslaget, således at de er tilgængelige på både grønlandsk og dansk.

Udvalget finder afslutningsvis anledning til at understrege, at en realisering af intentionerne bag Retsvæsenkommissionens anbefalinger forudsætter, at der afsættes de fornødne midler.

Udvalget skal anmode om, at udvalget via Landsstyret frem til 2014 holdes orienteret om status for implementeringen gennem årlige redegørelser, som også skal afdække ressourcebehov og oplyse om afsatte midler.

En realisering af intentionerne bag Retsvæsenkommissionens anbefalinger forudsætter endvidere, at personalegrupper inden for retsvæsenområdet på en række områder gives mulighed for opkvalificering/efteruddannelse.

Reformen indebærer som nævnt etablering af en uddannelse af kredsdommere, som skal varetages af den nye juridiske 1. instansdomstol, Retten i Grønland. Endvidere indebærer reformen etablering af en uddannelse af forsvarere, med henblik på at sikre et fagligt mere kvalificeret forsvar for tiltalte i kriminalsager. Denne uddannelse skal varetages af det nye embede, Landsforsvareren.

Hertil kommer imidlertid et behov for opkvalificering/efteruddannelse, som følge af indførelsen af nye regler og nye opgaver.

Dette gælder blandt andet for retssekretærer. Lovudvalget bemærker i den forbindelse, at der ikke hidtil har eksisteret nogen formel fremgangsmåde for vejledningen eller uddannelsen af nyansatte retssekretærer. De har typisk blot fået en kortere indføring i arbejdet fra det øvrige

personale. Det oplyses i kommissionsbetænkningen, at der fra retssekretærernes side igennem alle årene har været udtrykt ønske om yderligere uddannelse og vejledning.

Behovet for opkvalificering/efteruddannelse gælder også for politiet, især som følge af indførelsen af nye bestemmelser i hhv. kriminalloven og retsplejeloven, men vel også som følge af de nye opgaver, politiet skal varetage i forhold til forbrydelsens ofre. Lovudvalget har i øvrigt noteret sig, at Retsvæsenkommissionen henstiller, at uddannelsesaktiviteterne for politiet generelt fastholdes på det nuværende stade. Udvalget har dog også noteret sig, at en del politifolk i undersøgelsen "Politiets arbejdsvilkår" (1998) angiver utilfredsstillende efteruddannelsesmuligheder som en af årsagerne til, at de overvejer at forlade tjenesten. Endelig har udvalget – med tilfredshed – noteret sig, at der angives for nyligt at være tilrettelagt regionale kommunefogeduddannelser.

På samme måde som med hensyn til politiet vil ikke blot nye regler, men også nye opgaver kunne indebære et behov for opkvalificering/efteruddannelse af *anstaltspersonalet*. Her tænkes dels på beskæftigelsen af de indsatte i de nye halvlukkede afdelinger samt i den nye lukkede anstalt, og dels på den påtænkte styrkelse af den resocialiserende indsats i anstalterne.

Også andre personalegrupper kan tænkes at få behov for efteruddannelse, som følge af reformen. Det gælder i høj grad også personalet ansat i Kriminalforsorgen (Se betænkningen side 11).

Lovudvalget opfordrer til, at behovet kortlægges og tilgodeses.

Endelig forudsætter en realisering af intentionerne bag Retsvæsenkommissionens anbefalinger, at aflønningen af en række personalegrupper inden for retsvæsenet forbedres, idet det nuværende lønniveau vanskeliggør rekruttering og fastholdelse. Lovudvalget tager det for givet, at lønforskelle, der beror på den ansattes arbejdssted, snarest afløses af en tidssvarende lønpolitik. Princippet om lige løn for lige arbejde bør være det bærende – også inden for justitsområdet. Lovudvalget opfordrer til, at der for alle personalegrupper indenfor retsvæsenet tages skridt til at sikre, at lønforholdene er rimelige og tilstrækkelige til at modvirke rekrutterings- og fastholdelsesvanskeligheder. Retssekretæerne bør i denne forbindelse ikke overses.

Med ovenstående bemærkninger og indstillinger overgiver Lovudvalget forslaget til Landstingets andenbehandling.

Kristian Jeremiassen
Formand

Otto Jeremiassen

Asii Chemnitz Narup

Lene Knüppel

Vittus Mikaelson

Rigsombudsmanden i Grønland

dmf. modt.
Akt.nr. 48

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Dato: 20 JUNI 2006
J. nr.: 6021-0003

alt
2KM
LH

**Vedr.: Grønlands Hjemmestyres udtalelse til betænkning nr. 1442/2004,
Betænkning om det grønlandske retsvæsen.**

I fortsættelse af korrespondance fremsendes efter anmodning vedlagt Grønlands Hjemmestyres udtalelse bilagt materialet fra den netop overståede forårssamling i Grønlands Landsting.

Udtalelsen med bilag fremsendes igen da den ved første fremsendelse fremkom med forkerte bilag, hvilket beklages.

Med venlig hilsen

Jan Bønæs

Justitsministeriet
Lovafdelingen

28 JUNI 2006

2005 NR. 730-0042

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Dato: 26 MAJ 2006

J. nr.: 6021-0003

39

**Vedr.: Grønlands Hjemmestyres udtalelse til betænkning nr. 1442/2004,
Betænkning om det grønlandske retsvæsen.**

Efter anmodning fra Grønlands Hjemmestyre, Familiedirektoratet, Retsvæsensafdelingen fremsendes vedlagt Grønlands Hjemmestyres udtalelse bilagt materialet fra den netop overståede forårssamling i Grønlands Landsting.

Udtalelsen med bilag fremsendes til orientering og videre foranstaltning under henvisning til tidligere korrespondance i sagen.

Med venlig hilsen

Jan Bønæs

Ilaqutariinnermut Pisortaqaarfik

Familiendirektoratet
JustitsafdelingenRigsombudsmanden i Grønland
Her.

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND	
Journal nr.	6021-0003
Indgået nr.	38
24 MAJ 2006	
☒ Bilag	
Sagsbehandler	JBN

**Vedr.: Grønlands Hjemmestyres udtalelse til betænkning nr.1442/2004,
Betænkning om det grønlandske retsvæsen**

23. maj 2006
J.nr. 80.90

Rigsombudsmanden i Grønland har ved skrivelse af 8.september 2004 anmodet Grønlands Hjemmestyre om at afgive udtalelse om betænkning nr. 1442/2004, Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

Postboks 260
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 45 47
ilapi@qh.gl
www.nanoq.gl/ilaqi

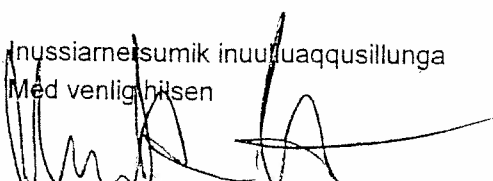
Det glæder mig at kunne meddele, at Grønlands Landsting ved landstingsbeslutning af 23. maj 2006 enstemmigt har tiltrådt vedlagte forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

Under de i kommissionsbetænkningen angivne forudsætninger, giver Grønlands Hjemmestyre således sin tilslutning til Retsvæsenkommissionens forslag og anbefalinger, idet der dog bør tages højde for, at den faktiske kriminalitetsudvikling i væsentlig grad afviger fra, hvad der i sin tid var kommissionens forventninger. Endvidere ser Grønlands Hjemmestyre gerne, at der etableres en nærmere afgrænset forsøgsordning vedr. konfliktmægling som alternativ til domfældelse.

Jeg henviser til Landstingets forhandlinger af 8.marts og 23.maj. Beslutningsforslaget og fortryk af Landstingets 1.behandling vedlægges.

Beslutningsforslaget har været henvist til behandling i Lovudvalget. Lovudvalgets betænkning vedlægges.

Inussiame sumik inuutuaqqusillunga
Med venlig hilsen

Annemette Nyborg Lauritsen
AC-fuldmægtig

9. januar 2006

VM 2006/20

Forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

(Landsstyremedlemmet for Familie og Justitsområdet)

1. behandling.

Den danske regering og Grønlands Landsstyre nedsatte i 1994 Den Grønlandske Retsvæsenkommission. Kommissionens formand og de øvrige medlemmer blev udpeget af den danske regering og Grønlands Hjemmestyre i forening. Kommissionens hovedopgave har været at foretage en grundig gennemgang af hele det grønlandske retsvæsen og på den baggrund fremsætte forslag til en revision heraf.

Kommissionen afgav sin betænkning i august 2004, og Justitsministeriet har efterfølgende anmodet Grønlands Hjemmestyre om at afgive udtalelse vedr. betænkningen.

Grønlands Hjemmestyres udtalelse vedr. lovforberedende betænkninger m.v. afgives normalt af Landsstyret. Retsvæsenkommissionens betænkning vedrører imidlertid forhold af så omfattende, så væsentlig og så principiel en karakter, at Landsstyret har fundet det rigtigst at inddrage Landstinget i Hjemmestyrets udtalelse.

Retsvæsenkommissionens betænkning er på mere end 2.000 sider. Kommissionens samlede forslag og anbefalinger har et sådant omfang, at en egentlig gennemgang heraf vil føre for vidt i et forelæggelsesnotat. Landsstyret henviser i stedet til kommissionsbetænkningen og til det betækningsresume, som er vedlagt Landsstyrets beslutningsforslag. En kortfattet oversigt over kommissionens væsentligste forslag er endvidere vedhæftet Landsstyrets forelæggelsesnotat som bilag.

Enkelte af kommissionens forslag og anbefalinger er allerede gennemført. Landsstyret henviser til kommissionsbetænkningens oversigt herover.

Retsvæsenkommissionen har som grundlag for sit arbejde gennemført en omfattende indsamling af viden om forholdene i de forskellige dele af det grønlandske retsvæsen, blandt andet ved besøg i relevante institutioner.

Kommissionen har i tillæg hertil gennemført en række videnskabelige undersøgelser, som har bidraget med ny viden om forskellige forhold inden for retsvæsenet og den grønlandske befolknings syn herpå. Også disse undersøgelser er offentliggjort.

Kommissionen har under sit arbejde løbende søgt at inddrage det grønlandske samfund og den grønlandske befolkning i en debat om retsvæsenets reform. Dette er blandt andet sket gennem medierne, gennem afholdelse af offentlige møder, og ved inddragelse af lokale fritidsnævn. Kommissionen har endvidere udsendt 5 debat- og informationsaviser, som er husstandsomdelt i hele Grønland.

Kommissionens foreløbige overvejelser og synspunkter er blevet fremlagt og drøftet på midtvejskonferencer i Nuuk og København i 1997.

Kommissionens betænkning hviler således på et solidt grundlag, hvor såvel eksperter, aktører og befolkning har bidraget.

Landsstyret har som opfølgning på Retsvæsenkommissionens betænkning taget initiativ til afholdelse af en national retsvæsenkonference i Nuuk i august 2005. Hensigten hermed har været at bidrage til at udbrede kendskabet til Retsvæsenkommissionens betænkning og skabe debat om, og interesse for, den retsvæsenreform, som vi står overfor.

Landsstyret indstiller, at Landstinget - under de i kommissionsbetænkningen angivne forudsætninger - giver sin tilslutning til Retsvæsenkommissionens forslag og anbefalinger, idet der dog bør tages højde for, at den faktiske kriminalitetsudvikling i væsentlig grad afviger fra, hvad der i sin tid var kommissionens forventninger. Dette har ikke alene betydning i forhold til den foreslåede anstaltskapacitet men også i forhold til f.eks. politinormeringen.

Med hensyn til kommissionens udkast til hhv. en ny retsplejelov og en ny kriminallov for Grønland indstiller Landsstyret, at Landstinget udtaler sin principielle tilslutning til en reform af disse to love, med udgangspunkt i kommissionens udkast. Landsstyret forudsætter, at Landstinget på sædvanlig vis vil blive hørt forud for konkrete fremsættelsesinitiativer, med forelæggelse af lovudkast på såvel grønlandsk som dansk.

Landstinget vil således under behandlingen af nærværende beslutningsforslag kunne forholde sig til de mere overordnede principper, som har dannet grundlag for kommissionens lovudkast, mens detaljer vil kunne gøres til genstand for en mere indgående debat under den endelige forelæggelse.

BILAG: Oversigt over Retsvæsenkommissionens væsentligste anbefalinger:

I oversigtsform kan kommissionens væsentligste forslag opsummeres således:

Anbefalinger vedr. retssproget:

- Anklageskrifter og domsudskrifter skal efter behov udfærdiges også på grønlandsk.
- Forklaringer i retten skal refereres i retsbogen på det sprog, der er anvendt under afgivelse af forklaringen.
- Der skal arbejdes på, at det i fremtiden bliver muligt, at enhver form for retlige dokumenter efter behov foreligger på grønlandsk og at enhver form for forklaringer efter behov afgives på grønlandsk.
- Der skal udarbejdes autoriserede fortegnelser over retlige begreber på grønlandsk. Der skal oprettes en central tolketjeneste til betjening af dels retterne, dels det øvrige retssystem og Rigsombudet.

Anbefalinger vedr. domstolene:

- Den nuværende inddeling af retskredsene opretholdes.
- Kredsdommerne skal fortsat være ikke-jurister, men de skal gennemgå en særlig kredsdommer-uddannelse, og de skal så vidt muligt ansættes på fuld tid.
- Vejledningsfunktionen over for kredsdommerne skal styrkes. Den skal samtidig udskilles fra landsrettens retssagsafdeling.
- Foruden kredsretterne skal der være en juridisk domstol i 1. instans, som skal behandle juridisk komplicerede sager, og som desuden skal varetage uddannelsen og vejledningen af kredsdommerne.
- Uddannelse af kredsdommere, domsmænd og retssekretærer skal styrkes.
- Grønlands Landsret skal fremover kun behandle appelsager; d.v.s. sager i 2. instans. I juridisk komplicerede sager - altså de sager, som i 1. instans er afgjort af den juridiske domstol - skal landsretten tiltrædes af to danske landsdommere.
- Et "Dommerråd" skal behandle sager om afskedigelse af kredsdommere og skal medvirke ved ansættelsen af kredsdommere.

Anbefalinger vedr. forsvaret og kriminalretsplejen:

- Reglerne for kriminalsagers behandling skal ændres og udbygges.
- Der skal ske en styrkelse af forsvaret, ved at forsvarerens rolle præciseres og udstrækkes til også at gælde forud for tiltalerejsningen.
- Der skal etableres en egentlig uddannelse af de nuværende bisiddere.
- Der skal indføres en autorisation af bisiddere, som har gennemgået en særlig forsvareruddannelse.
- Autoriserede forsvarere skal kunne få telefonrådgivning fra et advokatkontor.
- I alvorlige sager skal det være muligt at beskikke en advokat som udenretlig rådgiver for den læge forsvarer, der møder i kredsretten.
- I visse sager af meget alvorlig karakter skal advokater kunne beskikkes som forsvarere og møde i kredsretten.

- Der skal kunne beskikkes en støtteperson for den forurettede, altså for den, som er offer for en forbrydelse.
- Advokaters forhold og virksomhed skal lovreguleres.

Anbefalinger vedr. retsplejen i øvrigt:

- Der søges etableret en landsdækkende retshjælpsordning ved advokater i Nuuk. De omfattede advokater skal tillige kunne beskikkes som forsvarere.
- Retsmyndighedernes indsats i bygderne skal koordineres og styrkes.
- Der skal kunne anvendes videokonferenceudstyr i retssagsbehandlingen med henblik på bevisførelse.
- Der skal indføres regler, der skal lette ordningen for videregivelse og forkyndelse af retlige meddelelser.
- De civile sagers behandling skal styrkes. Sagerne skal i videre omfang end i dag afgøres efter afholdelse af en domsforhandling.
- Parterne skal så vidt muligt være tilstede, eventuelt ved hjælp af videokonferenceudstyr.
- Der indføres regler om retsafgift og om fri proces.

Anbefalinger vedr. foranstaltningssystemet og kriminalforsorgen:

- Der skal oprettes et Kriminalpræventivt Råd for Grønland med henblik på at styrke og koordinere den kriminalpræventive indsats.
- Der skal ydes en særlig indsats for ofre, herunder etableres et landsdækkende net af offervagter, koordineret af Familiedirektoratet. Politiet og retten skal informere, rådgive og bistå ofre for kriminalitet.
- Foranstaltningssystemet skal bygge på elementer fra både gernings- og gerningsmandsprincippet. Det vil sige, at der ved fastsættelse af foranstaltninger efter kriminalloven skal tages hensyn til såvel lovovertrædelsens art og grovhed, som lovovertræderens behov for resocialisering, altså tiltag, som kan gøre lovovertræderen til en lovlydig samfundsborger. Behandling og kontrol skal sidestilles.
- Der foreslås følgende foranstaltninger, placeret efter strengthed på en sanktionsstige:
 1. Advarsel - hvilket er en ny foranstaltning
 2. Bøde
 3. Betinget dom med fastsat foranstaltningstid - hvilket er en ny foranstaltning
 4. Dom til tilsyn
 5. Dom til samfundstjeneste - hvilket er en ny foranstaltning
 6. Dom til anstalt og tilsyn - hvilket er en ny foranstaltning
 7. Dom til anbringelse i anstalt
- Ved domstolens valg af foranstaltning skal der tages udgangspunkt i kriminalitetens grovhed mv. På hvert trin skal der være behandlingstilbud.
- Der indføres visse tidsbegrænsninger ved foranstaltninger over for psykisk syge.
- Der indføres særlige foranstaltninger overfor unge kriminelle, psykisk syge kriminelle og visse farlige kriminelle.
- Der oprettes en enhedsledelse af kriminalforsorgen, omfattende kriminalforsorgen i og uden for anstalt.
- Kriminalforsorgens tilsynsfunktion repræsenteres i alle kommuner.
- Tilsynsvirksomheden effektiviseres med hensyn til både støtte og kontrol.
- Der skal reageres omgående på vilkårsovertrædelser.

- Der indføres regler for behandlingen af tilbageholdte og detentionsanbragte.
- Dømte, der har begået alvorlig personfarlig kriminalitet, skal i den første periode af deres afsoning ikke kunne forlade anstalten. Der etableres derfor halvlukkede afdelinger med beskæftigelses- og fritidstilbud i alle åbne anstalter.
- I Anstalten i Nuuk etableres en lukket disciplinærafdeling for dømte, som ikke overholder betingelserne for at være anbragt i åben eller halvlukket afdeling.
- Der indrettes en lukket forvaringsafdeling i Anstalten i Nuuk til farlige kriminelle, der hidtil har været anbragt i Anstalten ved Herstedvester.
- Der opføres en åben anstalt i Tasiilaq.
- Nye regler indføres for bistandsværger, som er beskikket for dømte med en tidsbestemt foranstaltning.
- Der skal etableres mulighed for forskellige former for behandling under afsoning og tilsyn, herunder behandling mod misbrug af alkohol og narkotika samt sexologisk og adfærdskorrigerende behandling mv. Dette indebærer ansættelse af nye faggrupper, som psykologer, psykiatere og socialpædagoger.
- Uddannelsen af kriminalforsorgens personale skal udbygges.

Anbefalinger vedr. politiet:

- Politistyrken skal forøges til 125 mand.
- Det nuværende uddannelsesniveau skal fastholdes.
- Reguleringen af de kriminalprocessuelle tvangsindgreb skal udbygges og justeres.
- Det er et mål, at anklageskrifter efter behov udfærdiges også på grønlandsk.
- Kriminallovens bestemmelser om forbrydelserne skal revideres.
- Kommunefogeder og reservebetjente skal sikres uddannelse.
- Der foreslås etablering af politidistrikt i Kangaatsiaq.
- Der foreslås renovering af politistationerne i Qaanaaq, Uummannaq og Upernavik.
- Ansvar for anstalterne skal flyttes til kriminalforsorgen.
- Tvangsfuldbyrdelse i civile sager skal flyttes til kredsretterne.
- Der foreslås forøgelse af kutterflåden med 1. kutter.
- Der etableres politiklagenævn, som skal behandle klager over politiets personale i Grønland.

Anbefalinger vedr. opfølgning på reformerne:

- Det foreslås, at der ved lov oprettes et "Råd for Grønlands Retsvæsen" med henblik på opfølgning på reformerne i retspleje- og kriminalloven.

16. maj 2006

FM 2006/06

Forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

(Landsstyremedlemmet for Familie og Justitsvæsen)

Svarnotat

2. behandling

Lovudvalgets betænkning udgør et positivt og værdifuldt bidrag til Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

Der er i Lovudvalgets betænkning afgivet mindretalsudtalelse m.h.t. spørgsmålet om etablering af en anstalt i Tasiilaq samt spørgsmålet om den øvre tidsmæssige grænse for tidsbestemt anstaltsanbringelse. Det glæder dog Landsstyret, at der ikke desto mindre i udvalget har været fuld enighed om at indstille beslutningsforslaget til vedtagelse.

Landsstyret har noteret sig, at Lovudvalget gerne ser, at der etableres en nærmere afgrænset forsøgsordning vedr. konfliktmægling som alternativ til domfældelse, i første omgang rettet mod unge lovovertrædere. Landsstyret har ingen indvendinger over for, at dette ønske indgår i Grønlands Hjemmestyres udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.

Landsstyret er således indstillet på at meddele rigsmyndighederne, at Grønlands Hjemmestyre – under de i kommissionsbetænkningen angivne forudsætninger – giver sin tilslutning til Retsvæsenkommissionens forslag og anbefalinger, idet der dog bør tages højde for, at den faktiske kriminalitetsudvikling i væsentlig grad afviger fra, hvad der i sin tid var kommissionens forventninger. Endvidere ser Grønlands Hjemmestyre gerne, at der etableres en nærmere afgrænset forsøgsordning vedr. konfliktmægling som alternativ til domfældelse.

Lovudvalgets betænkning vil indgå som bilag til Grønlands Hjemmestyres udtalelse.

Med disse bemærkninger ønsker Landsstyret at takke Lovudvalget for udvalgets betænkning og for dets grundige behandling af Landsstyrets beslutningsforslag.

BETÆNKNING

Afgivet af Landstingets Lovudvalg

vedrørende

**Forslag til landstingsbeslutning om Grønlands Hjemmestyres
udtalelse til Betænkning om det grønlandske retsvæsen.**

Afgivet til forslagens 2. behandling

Landstingets Lovudvalg har under behandlingen bestået af:

Landstingsmedlem Johan Lund Olsen, Inuit Ataatigiit (formand)

Landstingsmedlem Vittus Mikaelson, Siumut (næstformand)

Landstingsmedlem Agnethe Davidsen, Siumut

Landstingsmedlem Godmand Rasmussen, Atassut

Landstingsmedlem Jens B. Frederiksen, Demokraterne

Landstingsmedlem Kristian Jeremiassen, Atassut (suppleant)

Indledning.

Nærværende beslutningsforslag blev førstebehandlet under vintersamlingen 2006 som dagsordenspunkt VM 2006/20. Tidligere har et tilsvarende forslag været forelagt Landstinget som dagsordenspunkt FM 2005/31, men nåede ikke frem til andenbehandling inden udskrivelse af nyvalg.

Landstingets Lovudvalg har på baggrund af forslagens 1. behandling foretaget en gennemgang af beslutningsforslaget samt af retsvæsenkommissionens betænkning. Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har i den forbindelse den 23. februar 2006 holdt et mundtligt oplæg for Lovudvalget om reformpakkens indhold, hvor der var lejlighed til at stille uddybende spørgsmål.

Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har med brev af 10. april 2006 redegjort nærmere for en række spørgsmål, der blev rejst under forslaget 1. behandling under VM 2006. Brevet vedlægges som **bilag 1** til denne betænkning. Endvidere har det daværende Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen med brev af 18. marts 2005 overfor Lovudvalget redegjort for offentlighedens inddragelse i reformens forberedelse. Redegørelsen var foranlediget af en forespørgsel af 8. oktober 2004 fra Lovudvalget (**bilag 2**) og vedlægges som **bilag 3** til denne betænkning.

Udvalgets overvejelser.

Lovudvalget kan konstatere, at alle politiske partier under forslaget 1. behandling i Landstinget har udtrykt deres principielle opbakning til reformarbejdet. Der har samtidig været rejst en række spørgsmål og overvejelser, der for en overvejende del kan betragtes som afklaret med landsstyremedlemmets brev af 10. april 2006.

På den beskrevne baggrund har Landstingets Lovudvalg efter en drøftelse fundet anledning til følgende stillingtagen:

Spørgsmålet om landets inddeling i politi- og retskredse

Spørgsmålet om landets inddeling i politi- og retskredse har fået en del opmærksomhed i Retsvæsenkommissionen, blandt fagfolk og i Landstinget. Kommissionens flertal går ind for en bevarelse af politi- og retskredsens inddeling i omtrentlig overensstemmelse med den gældende kommuneinddeling, dog blandt andet med mulighed for at placere flere kredsdommere samlet for at skabe et bedre grundlag for deres arbejde. Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har gjort nærmere rede for kommissionens overvejelser uden på nuværende tidspunkt at lægge sig fast på en konkret model.

Siden Retsvæsenkommissionen afgav sin betænkning er flere forudsætninger for kommissionens overvejelser ændret. Poli- og retskredsene i Danmark er ved at blive samlet i forventning om en effektivisering, der ved en uændret bemanning kan skabe forbedringer i politiets arbejde til gavn for befolkningen. Der mangler dog endnu erfaringer fra denne reform, ligesom det er uvist, hvorvidt erfaringerne vil kunne overføres til vores hjemlige forhold.

Grønland har endvidere taget hul på et øget kommunalt samarbejde samt opgaven med en kommunalreform, der sigter mod større og mere ressourcestærke kommunale enheder. Det forekommer i den forbindelse oplagt, at kredsinddelingen hos politiet og retterne revurderes, blandt andet i lyset af de fremtidige samarbejds muligheder mellem politiet og kommunalbestyrelserne.

Lovudvalget finder det værd at bemærke, at en ændret inddeling af politikredsene ikke nødvendigvis skal medføre væsentlige ændringer i landets nærpolitibetjening, der må anses som gavnligt såvel for befolkningen som for politiets arbejde. Derimod vil en sammenlægning af retskredsene givetvis resultere i færre kredsretter med et heraf følgende øget rejsebehov m.v. for de borgere, der skal deltage i rettens forhandlinger. Ved debatten omkring politi- og retskredsinddeling bør man derfor være opmærksom på, at forskelligartede hensyn gør sig gældende på de to områder, og at retskredsene og politikredsene inddeling ikke nødvendigvis skal følges ad.

For nærværende tilslutter Landstingets Lovudvalg sig imidlertid Landsstyrets afventende holdning, idet staten i lyset af den forestående kommunalreform i Grønland efter al sandsynlighed vil overveje sin holdning omkring landets fremtidige inddeling i politi- og retskredse.

Spørgsmålet om oprettelse af en anstalt i Tasiilaq samt spørgsmålet om anbringelse af domfældte i halvlukket regi.

Som det blev påpeget under Landstingets 1. behandling skal der ved oprettelsen af en anstalt for domfældte i Tasiilaq afvejes to modsatrettede hensyn: På den ene side står hensynet til den dømte samt dennes familie, der belastes uforholdsmæssigt hårdt af de manglende kontaktmuligheder under den nu praktiserede anbringelse på landets vestkyst. Det gavner således ikke de domfældtes resocialisering, at de mister kontakt til deres kærester, børn, arbejdsplads eller uddannelsessted. Overfor dette "nærhedsprincip" står imidlertid hensynet til en forståelig utryghed hos forbrydelsens ofre, hvis de uforvarende møder gerningsmanden i lokalsamfundet kort tid efter en påbegyndt foranstaltning.

Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har redegjort for, at de to nævnte hensyn vil kunne forenes ved at nægte domfældte udgang i begyndelsen af deres anstaltsanbringelse. I relevante tilfælde, navnlig ved grov personfarlig kriminalitet, vil de dømte blive anbragt i halvlukket regi. Dermed sikres i en overgangstid den adskillelse mellem gerningsmand og lokalsamfund, som hensynet til befolkningens tryghed og retsfølelse kan kræve.

Et flertal i Landstingets Lovudvalg bestående af Siumut, Atassut og Inuit Ataqatigiit kan under den nævnte forudsætning tilslutte sig oprettelsen af en anstalt i Tasiilaq. Udvalget finder det i den forbindelse væsentligt, at den domfældtes overgang fra halvlukket til åben anstaltsregi varsles rettidigt overfor gerningens offer samt eventuelt dennes nære familie, således at disse ikke uforberedt konfronteres med den dømte under dennes udgang. Ofret bør høres forud for afslutningen af det halvlukkede regime, og de af ofret udtrykte bekymringer bør tages alvorligt af myndighederne.

Hvis beslutningen opretholdes, selv om ofrets bekymringer kan vise sig begrundet, bør ofret støttes med tilbud om tryghedsskabende foranstaltninger, så som mulighed for indbrudssikring, polititilhold eller udlevering af f.eks. en overfaldsalarm m.v. Det centrale hensyn behø-

ver i den forbindelse ikke nødvendigvis være, at der opnås en afgørende ændring af trusselsituationen, men at politiet og samfundet demonstrerer deres opmærksomhed og opbakning i forhold til ofrets situation.

Et mindretal i Lovudvalget bestående af Demokraterne støtter ikke oprettelsen af en anstalt i Tasiilaq, da hensynet til offeret ved grove overtrædelser af kriminalloven må veje tungere end hensynet til, at gerningsmanden bør afsone i nærheden af sit bosted. Af Retsvæsenkommissionens betænkning fremgår det, at der er en generel modstand i befolkningen imod, at et offer kan møde gerningsmanden kort tid efter gerningstidspunktet.

Mindretallet mener endvidere, at domfældte skal behandles ens. I forhold hertil er det ikke hensigtsmæssigt, at en domfældt i Tasiilaq anbringes i halvlukket regi som beskrevet af Landsstyremedlemmet for Justits, hvis en domfældt på vestkysten, der afsoner et andet sted end sin hjemby, i en tilsvarende situation ikke anbringes i et halvlukket regi. Det er allerede nu praksis, at domfældte afsoner andetsteds end den by, hvor kriminaliteten er begået.

Spørgsmålet om fastsættelse af den maksimale tid for tidsbestemt anstaltsanbringelse

På baggrund af Landstingets 1. behandling har Lovudvalget drøftet, hvorvidt den maksimale tid for tidsbegrænset anstaltsanbringelse som hidtil bør fastsættes til 10 år i overensstemmelse med retsvæsenkommissionens anbefaling. Argumentet for en længere anbringelsestid er, at en tidsgrænse på 10 år kan forekomme for mild i forhold til de groveste eksempler på personfarlig kriminalitet.

Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har redegjort for Retsvæsenkommissionens overvejelser og tilsluttet sig dennes opfattelse ud fra formålet med anstaltsanbringelserne. Landsstyremedlemmet har i den forbindelse påpeget, at der efter gældende praksis sjældent idømmes tidsbestemt anstaltsanbringelse i mere end fem år og at der som hidtil vil være mulighed for at idømme tidsbestemt anstaltsanbringelse ved særligt farlige lovovertrædere.

Et flertal i Landstingets Lovudvalg bestående af Siumut, Atassut og Inuit Ataqatigiit finder på den beskrevne baggrund, at en eventuel tidsbegrænsning af anstaltsdomme efter de gældende regler ikke sker på bekostning af befolkningens sikkerhed. En forhøjelse af tidsgrænsen ud over 10 år øger formentlig hverken foranstaltningens afskrækkende virkning eller mulighederne for den dømtes resocialisering. Det kan endda frygtes, at meget lange frihedsberøvelser vil fjerne fokus fra de dømtes resocialisering i samfundet, således at der i lange perioder vil blive tale om en passiv opbevaring af mennesker. Efter flertallets opfattelse ville en sådan udvikling forrykke den balance i retsvæsenet mellem gerningsprincippet og gerningsmandsprincippet, som Retsvæsenkommissionen har lagt op til.

Flertallet tilslutter sig derfor kommissionens og Landsstyrets vurdering, hvorefter den hidtidige tidsgrænse på 10 år bør opretholdes, idet der indenfor denne ramme vil være mulighed for

at kredsretterne kan skærpe deres hidtidige domspraksis, såfremt kriminalitetsudviklingen måtte gøre det påkrævet for fremtiden.

Et mindretal i Lovudvalget bestående af Demokraterne ønsker den maksimale tid for tidsbegrænset anstaltsanbringelse hævet fra 10 år til 15 år, da det samtidig vil give retsvæsenet et signal om, at politikerne ved grove lovovertrædelser ønsker længerevarende foranstaltninger i forhold til den nuværende retspraksis. Dette ville også være i tråd med de fleste borgeres ønske om mere konsekvens. Det er herved ikke mindretallets intention, at tidsbegrænsningen i alle tilfælde skal udnyttes fuldt ud. Strafframmer i andre lande anvendes sjældent fuldt ud.

Spørgsmålet om menneskerettighederne

Spørgsmålet om det grønlandske retsvæsens overholdelse af de anerkendte standarder for menneskerettigheder har påkaldt sig stor interesse, både under retsvæsenskommissionens arbejde og i de forudgående år. Debatten er ikke kun ført her i landet, men også i verdenen omkring os og omfatter både politikere, fagfolk og menigmand.

Når der ses bort fra kritikken af enkeltstående tilfælde, samt lægmandselementet i retsplejen og sprogproblematikken, har det især vagt bekymring, at den grønlandske retspleje kender til systematisk og langvarig frihedsberøvelse af psykisk syge eller særligt farlige domfældte uden for deres hjemland. Talrige forsøg på at forbedre forholdene for de domfældte har ikke på afgørende vis formået at mane tvivlen om denne anbringelsespraksis i jorden, og det er en kendt sag, at de anbragte den dag i dag oplever deres afsoningsvilkår som særdeles belastende, især hvis anbringelsen sker tidsubestemt.

Det er Lovudvalgets opfattelse, at et ophør af den omstridte anbringelsespraksis helt overvejende beror på en vilje til at stille de hertil formødne ressourcer til rådighed, navnlig i form af faciliteter og personale her i landet. Det er endvidere Lovudvalgets opfattelse, at den mangeårige kritik af de domfældtes menneskerettighedssituation har været til skade for befolkningens tillid til retsvæsenet samt for Grønlands omdømme udadtil.

På den beskrevne baggrund er det Lovudvalgets forventning, at staten kan garantere for holdbarheden af de løsninger, retsvæsensreformen munder ud i.

Lovudvalget noterer sig med tilfredshed, at Landsstyret udviser opmærksomhed mod denne problemstilling.

Spørgsmålet om alternative konfliktløsningsmodeller

Landstingets partier kom under 1. behandlingen ind på muligheden for alternative konfliktløsningsmuligheder, så som frivillige forsoningsmøder mellem offer og gerningsmand (konfliktmægling). Mægling kan tænkes både som et *supplement* til domfældelse og som en *er-*

statning for denne. Lovudvalget finder det værd at bemærke, at der allerede i dag er mulighed for at *supplere* den kriminalretlige forfølgelse og domsafsigelse med tilbud om konfliktmægling, da sådanne tilbud ikke nødvendigvis kræver en særlig lovhjemmel ud over en eventuel finansbevilling.

I forbindelse med en reform af retsvæsenet må interessen derfor koncentrere sig om muligheden for forsoning som *alternativ* til domfældelse. Landstingets medlemmer har vist interesse for denne mulighed, dog eventuelt afgrænset til bestemte målgrupper, så som unge lovovertrædere, husspektakler og overtrædelse af politivedtægten. Dertil kommer, at forsoningsmøder naturligvis vil være utilstrækkelig som reaktion på de mest alvorlige kriminalitetsformer.

Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har peget på såvel fordele som ulemper ved konfliktmægling. De sår, som en lovovertrædelse slår i ofrets og befolkningens bevidsthed, forsvinder ikke altid med en domfældelse. Efter foranstaltningens afslutning vil det ofte vise sig, at lokalsamfundet i lang tid endnu er mærket af fortidens hændelser. Et vellykket mæglingsforløb kan derfor være til stor lettelse for konfliktens parter og deres nærmiljø, ligesom det kan lette arbejdsbyrden hos politiet og domstolene.

Et dårligt mæglingsforløb kan derimod i værste fald gøre ondt værre for konfliktens parter. Dertil kommer, at befolkningens tillid til retsvæsenet risikerer at lide skade, hvis man opfatter det således, at lovovertrædelser i visse tilfælde ikke medfører alvorlige konsekvenser.

Landsstyremedlemmet for Justitsvæsen har derfor med rette påpeget, at en række forudsætninger skal være opfyldte, for at konfliktmægling kan blive til en succes. Til disse forudsætninger hører en høj professionel standard hos mæglerne, en viden, forståelse og accept hos befolkningen af mæglingsinstitutionens funktion, samt en sikring af fuld frivillighed hos konfliktens parter. Disse forudsætninger kræver en vis tid for at komme på plads, og Landsstyret har følgelig foreslået, at konfliktmæglingens muligheder afprøves ved hjælp af en forsøgsordning, der kan være tidsbegrænset, samt eventuelt geografisk begrænset og begrænset til en nærmere bestemt målgruppe.

Lovudvalget stiller sig meget positiv overfor gennemførelsen for en sådan forsøgsordning, inden der træffes en permanent beslutning om, hvorvidt konfliktmægling er egnet som et varigt element i den grønlandske retspleje. Udvalget opfordrer derfor til, at der i retsplejeloven for Grønland indføres nogle rummelige bestemmelser, der f.eks. giver kredsretterne, efter inddragelse af relevante parter, adgang til at henvise sager til konfliktmægling med henblik på eventuel senere afgørelse uden dom, såfremt Justitsministeren i samråd med hjemmestyret har fastsat nærmere regler herom.

En forsøgsordning bør i første omgang være rettet mod unge lovovertrædere. Ved bestemte delikter, så som voldskriminalitet af grovere karakter samt overgreb begået af pædofile, bør mægling ikke komme i betragtning som alternativ til domfældelse. I disse tilfælde kan mæg-

ling dog overvejes som et frivilligt tilbud der supplerer den kriminalretlige foranstaltning, hvis dette kan lette udsoningen mellem offer og lovovertræder samt øge motivationen for at varetage eksisterende behandlingstilbud.

Lovudvalget ville finde det passende, om Landsstyret forelagde det påtænkte indhold af en kommende forsøgsordning for Landstinget, inden beslutningen om iværksættelse træffes.

Spørgsmålet om ressourcemangelen på justitsområdet i Grønland.

Det blev under forslaget 1. behandling påpeget af flere partier, at den grønlandske del af justitsområdet gennem en lang årrække har fået stillet færre ressourcer til rådighed, end hvad der må anses som nødvendigt og forsvarligt på længere sigt. Konsekvenserne heraf har været alvorlige og meget iøjnefaldende. Som eksempler kan nævnes:

- manglende midler til vedligeholdelse af bygninger med en heraf følgende uforholdsmæssig nedslidning af bygningsmassen,
- mangel på anstaltspladser med heraf følgende uacceptabel lange ventelister for anbringelse af anstaltsdømte,
- manglende behandlingsmuligheder under anstaltsanbringelse (alkohol- og narkotikamisbrug, psykologisk behandling m.v.), idet en passiv "afsoning" ikke stemmer særligt godt overens med idégrundlaget for den grønlandske kriminallovgivning,
- mangel på politibetjente og andet personale, hvilket i perioder har medført uacceptable sagsbehandlingstider hos politiet og retterne,
- de fortsat uløste menneskelige og menneskeretlige problemer med anbringelsen af domfældte i Danmark, idet en afslutning af denne praksis i al væsentlighed beror på en tildeling af de hertil fornødne økonomiske midler.

Landstingets partier har endvidere påpeget, at de oplysninger og – til dels foreløbige – beregninger, der ligger til grund for Retsvæsenkommissionens vurdering af behovet for ressourcetilførsler, ikke længere kan antages at dække det faktiske behov.

Endelig har Landstingets medlemmer peget på en række områder, man gerne så prioriteret, hvis det fornødne ressourcegrundlag ellers var tilstede. Som eksempler kan nævnes øget narkobekæmpelse, gadepatruljering og efterforskningskapacitet.

I mangelen af en aktualiseret beregning af de med reformen forbundne udgifter sætter Lovudvalget sin lid til, at sådanne beregninger vil blive udarbejdet under reformens senere stadier, samt at staten vil vise sig villig til at afse de ressourcer, der nu engang er forbundet med en ajourføring af det grønlandske retsvæsen.

Spørgsmålet om en mulig hjemtagelse af justitsområdet

Retsvæsenkommissionen har opregnet fordele og ulemper ved en mulig overførsel af det lovgivningsmæssige og administrative ansvar for retterne, politiet og kriminalforsorgen fra Danmark til Grønland. Kommissionen har valgt ikke at fremsætte en anbefaling for eller imod en hjemtagelse, da spørgsmålet må afgøres efter politiske synspunkter. For at undgå koordinationsproblemer anbefaler kommissionen imidlertid, at en eventuel hjemtagelse bør ske samlet, det vil sige omfatte alle relevante dele af politi, retsvæsen og kriminalforsorgen på én gang.

I betragtning af den allerede påpegede mangeårige ressourcemangel indenfor justitsområdet i Grønland har en række partier udtrykt bekymring eller været direkte afvisende overfor udsigten til at hjemtage justitsområdet på et tidspunkt, hvor staten endnu ikke har genoprettet sammenhængen mellem justitsvæsenets opgaver og de til formålet bevilligede ressourcer.

Lovudvalget deler disse bekymringer fuldt ud og stiller sig derfor undrende over for, at der i Danmark har været politiske røster fremme med en forventning om, at Grønlands Hjemmestyre yder et økonomisk bidrag til en retablering af forholdene i justitsvæsenet. Dette giver Lovudvalget anledning til at understrege, at de reformer, som Retsvæsenkommissionen lægger op til, gennemgående har karakter af en ajourføring af det grønlandske justitsvæsen til et tidsvarende niveau. Den videre gennemførelse og finansiering af reformarbejdet henhører derfor uden tvivl under statens ansvarsområde. Dette synspunkt har fra begyndelsen været grundlaget for Retsvæsenkommissionens arbejde og er kommet utvetydigt til udtryk i kommissionens samlede konklusion, hvori det hedder:

”Forslagene til reform af retsvæsenet er ikke fremsat med henblik på en overførsel. Der er imidlertid tænkt på, at reformerne kan blive meget byrdefulde for hjemmestyret ved en overførsel. Der er derfor forudsat, at betænkningens anbefalinger om reformer af retsvæsenet – og den standardhøjnelse, der ligger heri – bliver gennemført, mens retsvæsenet er dansk.” (Retsvæsenkommissions betænkning, resumébind, afsnit XXII)

Den eksisterende hjemmestyreordning bygger på en grundsætning om, at ansvarsfordeling og udgiftsfordeling skal følges ad. Det ville derfor være forstemmende om man skulle blive vidne til, at staten på nuværende tidspunkt ændrer forudsætningerne for det reformarbejde, som det grønlandske samfund har afventet med yderste tålmodighed.

Landstingets Lovudvalg noterer sig derfor med stor tilfredshed, at Landsstyret har tilkendegivet den klare holdning, at finansieringen af retsvæsenområdet også i en reformperiode påhviler rigsmyndighederne.

Det skal dog samtidigt bemærkes, at Grønlands Hjemmestyre efter den nugældende opgavefordeling mellem staten og hjemmestyret bærer ressortansvaret for en lang række områder, der kan bidrage positivt til retsvæsenreformens succes. Her kan blandt andet nævnes social-

arbejdsmarkeds- og familieområdet, sundhedsvæsenet, folkeskolen, erhvervs- og voksenudannelserne, boligområdet, samt idræts-, kultur- og foreningsarbejdet.

Efter Lovudvalgets opfattelse kan og bør det være en væsentlig opgave for Landsstyret og den danske regering at drøfte, hvordan disse ressortområder kan bidrage aktivt og koordineret til en sikring af reformarbejdets succes. Ad denne vej kan man forestille sig en samarbejdsmodel for reformerne, hvor hjemmestyret også i økonomisk henseende kan være meddeltager i reformens gennemførelse.

Landstingets Lovudvalg finder endeligt, at gennemførelsen af en vellykket reformproces vil være det naturlige og nødvendige udgangspunkt for en mere indgående drøftelse mellem staten og hjemmestyret af spørgsmålet om retsvæsenets overgang til et hjemmestyreanliggende.

Lovudvalgets indstilling.

Et enigt Lovudvalg indstiller, at Landstinget under sin 2. behandling vedtager det fremsatte beslutningsforslag i sin foreliggende form.

Med disse bemærkninger skal Landstingets Lovudvalg overgive forslaget til Landstingets 2. behandling.

Johan Lund Olsen
Formand

Vittus Mikaelson

Godmand Rasmussen

Agnethe Davidsen

Jens B. Frederiksen

Namminersornermut, Inatsisinik atortitsinermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoqarfik
Namminersornermut Inatsisinullu atortitsinermut pisortaqaarfik

Landsstyreområdet for Selvstyre, Råstoffer og Justitsvæsen
Direktoratet for Selvstyre og Justitsvæsen

Landstingets Lovudvalg
Her

Vedr.: Retsvæsensreformen

Lovudvalget har anmodet mig om at redegøre for, hvilke tiltag mit landsstyreområde forventer at gennemføre med henblik på at informere, høre og inddrage befolkningen i retsvæsensreformen.

Jeg vil indledningsvis bemærke, at jeg finder Lovudvalgets overvejelser vedr. afholdelse af debatmøder i forskellige dele af landet særdeles positive. Jeg beklager, at begrænsede ressourcer ikke gør det muligt for mig og mit direktorat at deltage i arrangementer på kysten.

Jeg har imidlertid taget initiativ til afholdelse af en national retsvæsenkonference i Nuuk i dagene 3.- 4. maj 2005. Lovudvalgets medlemmer har allerede modtaget en invitation hertil, og det ville glæde mig meget om udvalgets medlemmer har lyst til og mulighed for at deltage.

Jeg vedlægger et foreløbigt program for konferencen.

I alt ca. 200 personer er inviteret til at deltage, herunder navnlig sagkyndige eksperter, repræsentanter for forskellige dele af retsvæsenet, samt politiske beslutningstagere (Justitsministeren, Folketingets Retsudvalg, Landstinget og Landsstyret).

Justitsministeren har desværre måttet melde afbud til konferencen, men jeg påtænker at afholde et afklarende møde med Justitsministeren vedr. reformprocessen inden konferencens afholdelse.

Der er ved udvælgelsen af inviterede konferencedeltagere lagt vægt på, at et bredt spektrum af retsvæsenets aktører og interessenter så vidt muligt skal være repræsenteret.

Også geografiske hensyn er søgt tilgodeset. Jeg bør i den forbindelse også nævne, at samtlige landets borgmestre er inviteret, som repræsentanter for lokalbefolkningerne.

18. marts 2005
J.nr.

Postboks 469
3900 Nuuk
Grønland
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 31 13 70
namminersorneq@gh.gl
www.nanoq.gl

Konferencen er åben for offentligheden i det omfang, der er ledige pladser i Katuaqs store sal. Det betyder, at minimum 250 pladser er forbeholdt offentligheden.

Også repræsentanter for pressen er inviteret til at deltage, og det er mit håb, at KNR vil være interesseret i at transmittere fra konferencen. Det er endvidere planen, at de oplæg, som fremlægges under konferencen, efterfølgende vil blive offentliggjort på mit direktorats hjemmeside. Dette vil ligeledes medvirke til at gøre retsvæsenkonferencen til en *national* konference, som informerer og lægger op til debat i hele det grønlandske samfund.

Jeg bør også nævne, at Retsvæsenkommissionen selv har gjort sig betydelige anstrengelser for at inddrage og informere den grønlandske befolkning og skabe debat om retsvæsenreformen.

Ved sit første møde nedsatte kommissionen en debat- og informationsgruppe, hvis opgave har været gennem informations- og debatskabende tiltag at inddrage det grønlandske samfund og ikke mindst befolkningen i en diskussion om retsvæsenet. Formålet hermed var at søge tilvejebragt et nuanceret grundlag for kommissionens arbejde og politikernes senere beslutninger.

Ved sin nedsættelse bestod gruppen af Agnethe Davidsen (udtrådt i 1995 og erstattet af Martha Labansen), Kathrine Heiselberg (udtrådt i 2000 og erstattet af Mille Søvendahl Pedersen), Bjørn Holm (udtrådt i 1996 og erstattet af Mads B. Christensen), Sólja í Ólavssovu, Anda Lyng, Elisæus Kreutzmann samt Nukákuluk Kreutzmann (formand). Per Walsøe har været tilforordnet gruppen.

Informations- og debatgruppen besluttede på sit første møde at iværksætte forskellige former for informations- og debatskabende tiltag, herunder:

- At inddrage lokale fritidsnævn.
- At afholde offentlige møder i forbindelse med kommissionens møder og gruppemøder.
- At kommissionens medlemmer – i forbindelse med andre tjenstlige rejser – så vidt muligt skulle informere befolkningen om kommissionens arbejde.
- At kommissionen skulle besøge forskellige institutioner med relevans for kommissionens arbejde.
- At udgive aviser af informativ og debatskabende karakter.
- At deltage i radio- og TV-debatten, og så vidt muligt selv skabe debat via radio og TV.
- At oprette et postboksnummer og derigennem give befolkningen mulighed for at komme frem med dens synspunkter til kommissionen.
- At oprette en hjemmeside.

De enkelte tiltag uddybes nærmere i den følgende:

Samarbejdet med de kommunale fritidsnævn:

Informations- og debatgruppen har som planlagt inddraget de kommunale fritidsnævn. Disse blev aktiveret til at holde offentlige møder vedr. retsvæsenet, hvilket lykkedes i de fleste kommuner. Kommissionen modtog efterfølgende referater af møderne. Referaterne har været inddraget i kommissionens arbejde og har samtidig inspireret kommissionen i dens videre arbejde. Desuden har fritidsnævnene været behjælpelige med at arrangere nogle af retsvæsenekommisionens offentlige møder såvel på det praktiske som på det indholdsmæssige plan.

Offentlige møder:

I forbindelse med kommissionens møder eller gruppemøder har medlemmerne afholdt offentlige møder eller kaffemik for befolkningen, dels for at informere om kommissionens arbejde og dels for at få inspiration og ideer til det videre arbejde. Også de enkelte medlemmer af kommissionen har – i forbindelse med andre tjenstlige rejser – afholdt offentlige møder.

Den samlede kommission, eller dele heraf, har besøgt følgende byer og bygder: Illoqqortoormiut, Tasiilaq, Kuummiut, Nanortalik, Qaqortoq, Narsaq, Paamiut, Nuuk, Kangaamiut, Sarfannguit, Sisimiut, Kangaatsiaq, Attu, Qasigiannuit, Aasiaat, Ilulissat, Uummanaq og Qaanaaq. Desuden har der været afholdt offentligt møde i Grønlændernes Hus i København.

Derudover har kommissionens medlemmer besøgt en række bygder uden at afholde offentlige møder. I disse bygder har kommissionens medlemmer i stedet afholdt møder med nøglepersoner. Det gælder bygderne Siorapaluk, Upernavik Kujalleq, Saqqaq, Saattut og Qeqertaq.

Møder og samtaler med institutioner og nøglepersoner:

Kommissionen har i forbindelse med rejseaktiviteter besøgt forskellige institutioner mv., f.eks. kredsretter, politistationer, anstalter, krisecentre, uddannelsesinstitutioner, Inuit Circumpolar Conference, Landstingets formandskab m.fl.

I forbindelse med disse besøg er institutionernes og de enkelte aktørers (f.eks. domsmænds, bisidderes, kredsdommeres, politibetjentes etc.) synspunkter blevet drøftet.

Debat- og informationsaviser:

Kommissionen har udsendt 5 debat- og informationsaviser, som er husstandsomdelt i hele Grønland og sendt til respektive myndigheder og interessenter i Danmark.

Den 1. avis, der udkom i 1996, omhandlede i korte træk retsvæsenets problemer i forhold til inddrivelse af bødeforlæg, kommunefogedernes manglende detentionsmuligheder, ofrenes manglende muligheder for hjælp, spørgsmålet om straf og/eller hjælp, magtforholdet mellem bisiddere og anklagemyndighed, samt

regler og arbejdsvilkår i anstalter. Avisens sigte var navnlig at skabe debat i samfundet.

Den 2. avis, der udkom i 1997, omhandlede retshjælpsforhold, bisiddernes kvalifikationer og uddannelsesforhold, fremtidige foranstaltningsforhold, samt centrale spørgsmål fra befolkningen, herunder spørgsmål om retssikkerhed, sproget i retten, retsbevidsthed, anmeldelse mv. Avisen belyste endvidere politikernes synspunkter vedrørende kommissionens arbejde, politiets manglende overholdelse af dets forpligtigelser mv. Endelig indeholdt avisen information om den nye vejledningsafdeling i landsretten, som skulle styrke kredsretterne.

Den 3. avis, der ligeledes udkom i 1997, behandlede kommissionens forslag om oprettelse af "Retten i Grønland", kommunefogedernes og tilsynsførendes arbejds- og uddannelsesforhold, retshjælp og etablering af en kredsdommeruddannelse.

Den 4. avis, der udkom i 1999, beskrev bl.a. kommissionens væsentligste ændringsforslag samt indeholdt artikler om retshjælp og uddannelse af bisiddere.

Den 5. avis, der udkom i 2004, indeholdt en summarisk gennemgang af kommissionens samlede anbefalinger.

Deltagelse i radio- og TV-debatter:

Informations- og debatgruppens medlemmer har deltaget løbende i debat- og informationsvirksomhed. Efter hvert kommissionsmøde har gruppen afgivet interview til radio og TV for at uddybe pressemeddelelser m.v. Længerevarende udsendelser – typisk af ½-1 times varighed – har været udarbejdet i samarbejde med KNR. Udsendelsen "Retten er sat" blev udarbejdet i samarbejdet med TV og radioafdelingen. Endvidere har Hjemmestyrets informationsafdeling "Tusagassiivik" været medinddraget i forbindelse med informationsvirksomhed.

Henvendelser fra befolkningen:

Kommissionen har modtaget over 40 henvendelser fra personer, bosat i Grønland, samt enkelte henvendelser fra personer bosat i Danmark.

De fleste henvendelser har omhandlet retssystemet. Navnlig langsom sagsbehandling, uensartede retsafgørelser, sprogproblemer, vigtigheden af dygtige bisiddere og manglende vejledning mv. har været emnet for disse henvendelser. Nogle af henvendelserne har omhandlet sanktionssystemet, herunder strafudmålingen for alvorlige forbrydelser som drab, voldtægt mv. I henvendelserne er det bl.a. blevet foreslået, at der bliver mulighed for at tvinge folk til at modtage behandling mod misbrug af alkohol og samtidig yde hjælp til de pårørende.

En del henvendelser har vedrørt politiet og politiets arbejde. Nogle henvendelser har beklaget politiets langsommelige sagsbehandling, at politiet fremstiller sig selv som ufejlbarligt, og at politiet er en meget lukket myndighed. Kommissionens

forslag om etablering af et klagenævn er blevet godt modtaget under forudsætning af, at nævnet får den fornødne kompetence.

De øvrige henvendelser har omhandlet bl.a. følgende emner:

- Oprettelse af bofællesskaber for personer, der har dom til psykiatrisk behandling, hvilket også skulle kunne bruges som udslusning for anstaltsanbragte. Endvidere forslag om, at der skal kunne udveksles "uønskede personer" mellem kommunerne.
- Hurtigere indgriben over for vold i familien, herunder at der sker anmeldelse første gang, det sker.
- Den indsats, der ydes over for kriminelle og deres familie.
- Beskæftigelsesforholdene for de dømte i anstalterne.
- Forholdene for de dømte på Anstalten ved Herstedvester.
- Forslag om præcisering af bistandsværgerens retlige status, f.eks. i forbindelse med sager om foranstaltningsændringer.

Kommissionens hjemmeside:

Informations- og debatgruppen har som planlagt oprettet en hjemmeside for kommissionen: www.nanoq.gl/ea og www.nanoq.gl/rk.

På hjemmesiden kan man finde kommissoriet, den seneste statusrapport til brug ved kommissionens konference i København i efteråret 1997, pressemeddelelser samt de af kommissionen udgivne forskningsrapporter. Endvidere er der oprettet et debatforum, hvor man kan give sin mening til kende eller stille eventuelle spørgsmål til kommissionens arbejde.

Ud over de ovenfor nævnte tiltag, som er iværksat på initiativ af kommissionens informations- og debatgruppe, er der også grund til at hæfte sig ved kommissionens indsats for at tilvejebringe viden om såvel aktørernes som den øvrige befolknings syn på forskellige sider af retslivet i Grønland.

Særligt følgende undersøgelser, som er iværksat på initiativ af kommissionen, kan i nærværende sammenhæng fremhæves:

Parter og tiltaltes oplevelse af kredsretternes arbejde:

Cand.mag. Helene Brochmann har med assistance fra daværende stud.jur., nu cand.jur. Naja Joelsen foretaget en undersøgelse af parter og tiltaltes oplevelse af retshandlinger i de grønlandske kredsretter. Undersøgelsen består af en række interviews med parter, tiltalte og retlige aktører samt en mindre spørgeskemaundersøgelse.

Undersøgelsens resultater er sammenfattet i rapporten "I kredsretten", der er publiceret i november 1996.

Interviewundersøgelsen giver en temmelig udførlig beskrivelse af hændelser og oplevelser i retssystemet. Den anlagte synsvinkel er borgerens, hvis udtalelser

perspektiveres med udtalelser fra dem, der arbejder i kredsretterne samt med forfatterens egne iagttagelser.

Rapporten giver et godt indblik i, hvordan tiltalte i retssager oplever retsmødets forløb, politiets optræden som anklager, bisidderens indsats, dommerens rolle, dommen og retssproget. I de civile sager er oplevelsen af f.eks. retsmødet, dommeren og dommen set fra hver af de to parter side, sagsøger og sagsøgte.

Af undersøgelsen fremgår det bl.a., at brugernes oplevelse af kredsretterne i overvejende grad er positiv.

Der er ingen kritik af, at sagerne behandles af lægfolk. Helene Brochmann udtrykker det således, at hun håber at rapporten giver læseren det indtryk, at brugerne er loyale mod og respekterer deres retsvæsen. Når kredsretterne ikke opleves som kulturelle fremmedlegemer i det grønlandske samfundsliv, skyldes det efter hendes opfattelse, at de består af grønlandske lægfolk. Forsvaret er måske ikke i alle tilfælde tilfredsstillende, men på den anden side opleves det ikke nødvendigvis som positivt at have en dansk jurist som forsvarer.

Undersøgelsen illustrerer dog samtidig et stort behov for yderligere uddannelse af især kredsdommerne.

Det er endvidere et problem, at bisidderne får – eller bruger – for lidt tid på at forberede sagen og tale med den anklagede.

Oplysninger i rapporten tyder desuden på, at forkyndelsestiden i visse tilfælde er meget lang, og at fremgangsmåden ved forkyndelse ikke er tilfredsstillende. Kritikken lyder bl.a. på at den, som forkyndelsen foretages overfor, ikke i tilstrækkeligt omfang gøres bekendt med meddelelsen og dens betydning.

Undersøgelsens anden del er en spørgeskemaundersøgelse om domsudskrifter, der er foretaget til belysning af, hvordan de dømte synes det er at læse dommene.

12 % af dem, der svarede, oplyste, at de ikke havde fået nogen domsudskrift. 5 % havde fået domsudskriften på dansk, selvom de havde vanskeligt ved at læse sproget.

Borgernes erfaringer med og oplevelse af politiet:

Henrik Skydsbjerg har forestået en spørgeskemaundersøgelse af den grønlandske befolknings erfaringer med og holdninger til politiets arbejde.

Et repræsentativt udsnit af den grønlandske befolkning – et par tusind borgere – har besvaret en række spørgsmål om deres seneste kontakt med politiet og om, hvordan de som borgere har oplevet politiets måde at håndtere situationen på.

Henrik Skydsbjerg har på baggrund af resultaterne i undersøgelsen udarbejdet rapporten "Befolkningen og politiet", som er offentliggjort i november 1996.

I undersøgelsen tilkendegiver 81 % af borgerne tilfredshed med politiets generelle indsats.

Imidlertid er der udsving på de enkelte områder, som undersøgelsen nærmere har beskæftiget sig med.

Når borgerne selv retter henvendelse til politiet er tilfredsheden størst på serviceområdet med 94 %, men lav blandt ofre for forbrydelser, hvor kun 65 % var tilfredse med den behandling, de havde fået af politiet. I situationer, hvor det er politiet, der tager kontakt til borgeren, er tilfredsheden størst i fogedsager med 87 %, medens kun 67 % er tilfredse med politiets håndtering af anholdelsessituationen. 21 % af de anholdte hævdede at have været udsat for politivold.

Vedrørende tryghed i hverdagen tilkendegav 83 %, at de aldrig, eller næsten aldrig frygter vold i hjemmet, og 77 % at de aldrig, eller næsten aldrig frygter vold uden for hjemmet. I de tilfælde, hvor borgeren beder om akut assistance, er 74 % tilfredse.

Om politiets prioritering af opgaverne mener lidt over halvdelen af de adspurgte, at politiet skal bruge mere tid på oplysning og undervisning. Lidt under halvdelen mener, at hashesager skal opprioriteres, medens næsten lige så mange mener, at politiet skal bruge mere tid på at tage sig af folk, når de har været udsat for kriminalitet.

Henrik Skydsbergs undersøgelse er af Helene Brochmann fulgt op af en interviewundersøgelse, hvor nogle af dem, der har besvaret spørgeskemaerne, har fået mulighed for at uddybe de situationer og holdninger, de har givet udtryk for i spørgeskemaundersøgelsen. Interviewene er indgået i kommissionens baggrundsmateriale, men er ikke offentliggjort, da det viste sig umuligt at opnå den ønskede repræsentativitet.

Dømtes og personalets oplevelse af anstalter, tilsyn og pension:

Helene Brochmann har forestået en undersøgelse, der belyser, hvordan primært de dømte, men også personalet, oplever de tre hovedforanstaltninger, der kan idømmes efter den grønlandske kriminallov: Anstalt, tilsyn og pension. Helene Brochmann har på den baggrund udarbejdet rapporten "Anstalt – tilsyn – pension", der er offentliggjort i marts 1999.

Undersøgelsen er gennemført som en interviewundersøgelse med dømte, der på undersøgelses-tidspunktet var i anstalt, pension eller under tilsyn samt med personale fra disse institutioner og med tilsynsførende.

Det primære formål med undersøgelsen har været at afdække, hvordan de dømte selv opfatter foranstaltningen. Til en perspektivering af de dømtes udtalelser er inddraget interview med personalet i de pågældende institutioner.

Undersøgelsens hovedresultater kan sammenfattes som følger:

Undersøgelsen af *anstalterne* viser, at denne foranstaltningsform, hvor de indsatte kan fastholdes i nogle hensigtsmæssige rammer (arbejde, afholdenhed), rummer nogle oplagte muligheder, som reelt ikke udnyttes.

Det er langt fra alle indsatte, der kan finde eller beholde et job i anstaltsbyen, og da der ikke er beskæftigelsesmuligheder i anstalterne, tvinges de til en lidet konstruktiv lediggang.

Det er desuden et problem, at de fleste afsoner i en anden by end den, de selv kommer fra, og det kan – da der ikke gives orlov – betyde mange års adskillelse fra familien.

En stor del af de indsatte har problemer – sociale, misbrugsrelaterede eller psykiske – som man med fordel kunne tage fat på, mens de var indsat, men det sker reelt ikke.

Indsatte og personale er enige om nogle centrale punkter, nemlig at det er uhyre vigtigt, at alle indsatte kommer i beskæftigelse, og at der bliver tilvejebragt mere fornuftige ting at tage sig til i anstalten, at der burde være bedre mulighed for uddannelse for de indsatte, og at personalet bør uddannes bedre for på en mere kompetent vis at kunne rådgive og vejlede de indsatte, igangsætte aktiviteter, håndtere konflikter o.s.v.

Om *tilsyn* viser undersøgelsen, at klienternes mest grundlæggende kritik mod tilsynet går på, at kriminalforsorgen gør for lidt, snarere end at den blander sig eller kontrollerer for meget.

Undersøgelsen afdækker nogle grupper af dømte, som tilsynet med de eksisterende ressourcer har vanskeligt ved at gøre noget fornuftigt for:

- Der er de "uvillige", der bare ikke dukker op, eller som det ikke er til at få en fornuftig samtale i gang med.
- Der er klienter, der som socialt velfungerende ikke har brug for tilsynet.
- Der er dømte med vilkår om psykiatrisk behandling, der er helt utilstrækkelig, fordi lægelig og psykologisk ekspertise ikke er til stede, men må nås telefonisk.
- Og så er der dømte, der lider af psykiske problemer, traumer og lignende, men som ikke er psykisk syge, og som der derfor ingen behandlingsmuligheder er for.

Pensionerne fungerer som sociale institutioner med visse frihedsbegrænsninger. Der er klare rammer for, hvad beboerne må og skal, men pensionens funktion er

først og fremmest opdragende. Opholdet kan ses som et forsøg på at normalisere nogle kriminelle især ved at anbringe dem i nogle meget normale hverdagsrammer. Dette er i sig selv behandling nok for nogle, medens andre tilsyneladende kræver en mere målrettet indsats.

Undersøgelsen peger på, at mange indsatte i anstalterne først og fremmest kan have brug for netop den form for socialpædagogisk indsats, som pensionerne kan tilbyde: Nogle at tale med, nogle positive værdier, rolige omgivelser og en intensiv socialpædagogisk indsats (noget, man måske godt kunne kalde opdragelse).

Undersøgelse af politiets arbejdsforhold:

Økonom Claus Stensgård Jensen og socialrådgiver Gladys Kreutzmann har forestået en spørgeskemaundersøgelse, hvor politiets ansatte har besvaret en lang række spørgsmål om de vilkår, de arbejder under. Claus Stensgård Jensen og Gladys Kreutzmann har grundlag heraf udarbejdet rapporten "Politiets arbejdsvilkår", der er publiceret i oktober 1998.

Undersøgelsen omfatter politibetjente, reservebetjente, kommunefogeder og fratrådte politifolk.

Undersøgelsens resultater kan kort opsummeres som følger:

Den ansatte ved politiet er glad for sin arbejdsplads og har et godt forhold til kollegerne. Arbejdet opfattes som selvstændigt og varieret. Ledelsen opleves som både loyal og kontrollerende, men der efterlyses flere kurser og mere efteruddannelse, og især kommunefogederne efterlyser bedre arbejdslokaler, radioer og edb-udstyr mv.

Arbejdsbelastningerne, herunder en ukontrollabel tjenestetid og mange voldsomme hændelser, er jævnt fordelt på alle typer af politidistrikter, store som små. Arbejdstilfredsheden og trivselen har ikke entydig sammenhæng med distriktets størrelse, men inden for nogle områder er der mere tilfredshed med arbejdet i mellemstore distrikter (fra 5 til 12 betjente).

Som begrundelser for overvejelser om at forlade tjenesten angives, at lønnen er for lav, at arbejdstiderne er for dårlige, at mulighederne for efteruddannelse er utilfredsstillende. Desuden anføres det, at der er mange voldsomme hændelser, der kan påvirke privatlivet. Der peges i den forbindelse på et udækket behov for bistand og støtte i forbindelse med sådanne hændelser.

Undersøgelsen afdækker et ønske om, at politiet udelukkende har politimæssige opgaver, og at civile sagsområder således overføres til andre myndigheder.

De ovenfor beskrevne undersøgelser er naturligvis alle indgået i kommissionens overvejelser.

Endelig bør det nævnes, at kommissionens foreløbige overvejelser og synspunkter er blevet fremlagt og drøftet på en 2 dages konference i Nuuk i marts 1997 ("midtvejskonferencen") og en 1 dages konference i København i december 1997.

Det er således mit indtryk, at såvel retslivets aktører som den øvrige befolkning allerede i betydeligt omfang er blevet informeret, hørt og inddraget i reformprocessen. Jeg håber yderligere at kunne bidrage hertil gennem afholdelsen af den nationale retsvæsenskonference i Nuuk, 3.- 4. maj, ligesom også Landstingets behandling af beslutningsforslaget om Grønlands Hjemmestyres udtalelse vedr. Retsvæsenskommissionens betænkning i sig selv vil kunne bidrage til debatten om reformen.

Det er mit håb, at såvel konferencen som Landstingets behandling af kommissionsbetænkningen (netop på baggrund af kommissionens grundige arbejde og inddragelse af sagkyndige eksperter, retslivets aktører og befolkningen i almindelighed) grundlæggende vil vise tilslutning til kommissionens anbefalinger. En bred grønlandsk tilslutning til kommissionens samlede anbefalinger må antages at være af betydning for i hvilken grad den danske regering og det danske folketing vil føle sig "forpligtet" af det samlede kompleks af anbefalinger, herunder også anbefalinger, som har væsentlige økonomiske konsekvenser.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne takke Lovudvalget for udvalgets henvendelse og for den interesse og det engagement, som kommer til udtryk i henvendelsen. Jeg ser med glæde og forventning frem til samarbejdet med udvalget om den videre reformproces.

Med venlig hilsen

Jørgen Wæver Johansen

Landstingets Lovudvalg
Her

Vedr.: Spørgsmål rejst under 1. behandlingen af Forslag til landstings-beslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til betænkning om det grønlandske retsvæsen.

10.04.2006
J.nr. 01.33.05

Postboks 260
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 45 47
ilapi@qh.ql
www.nanog.ql/ilapi

Landstinget førstebehandlede d. 8. marts Landsstyrets forslag til landstings-beslutning om Grønlands Hjemmestyres udtalelse til betænkning om det grønlandske retsvæsen.

Under debatten blev en række spørgsmål rejst, som jeg i det følgende skal forsøge at besvare eller kommentere.

1. Etablering af anstalt i Tasillaq:

De fleste partier tilsluttede sig etablering af en anstalt i Tasillaq. Demokraterne foreslog dog, at den pågældende anstalt i stedet placeres i Vestgrønland. Som begrundelse herfor blev det anført, at de dømte ofte afsoner i andre byer end deres hjemby af hensyn til det folkelige krav om, at ofret ikke skal kunne møde gerningsmanden kort efter at denne har påbegyndt afsoning. Hvis anstalten i Tasillaq derfor skal anvendes til dømte fra Vestgrønland vil rejseomkostningerne blive meget store.

Det er korrekt, at man i praksis i et vist omfang lader dømte afsone på andre lokaliteter end i deres hjemby. Dette er problematisk i forhold til det såkaldte "nærhedsprincip", som skal sikre, at den dømte i videst mulig omfang bevarer kontakten til sin familie og arbejdsplads m.v. Til tider har nærhedsprincippet dog måttet vige for hensynet til at et offer ikke skal møde gerningsmanden kort efter at denne har påbegyndt afsoningen.

Kommissionens anbefaler imidlertid, at der i samtlige anstalter etableres halvlukket regi, hvor dømte, der har begået grov personfarlig kriminalitet, kan anbringes i den første del af afsoningen. Anbringelse i halvlukket regi indebærer, at den dømte ikke har mulighed for at forlade anstalten for at arbejde eller passe studier. Dette forslag er netop begrundet i hen synet til ofret og lokalsamfundet, som kan have vanskeligt ved at acceptere at skulle møde gerningsmanden på gaden kort efter forbrydelsen.

Med etableringen af halvlukket regi i anstalterne vil behovet for at lade dømte afsone i andre byer end deres hjemby formentlig mindskes, og jeg forventer derfor ikke at en anstalt i Tasiilaq primært vil blive anvendt til dømte fra byer på vestkysten.

2. Prioritering og eventuel medfinansiering af kommissionens forslag:

Atassut berørte under førstebehandlingen de økonomiske omkostninger ved Retsvæsens-kommissionens forslag om udbygning af de åbne anstalter samt etablering af halvlukkede afsnit og en lukket forvaringsafdeling. Partiet pegede i den forbindelse på signaler fra rigsmyndighederne om, at Grønlands Hjemmestyre må være med til at løfte de økonomiske byrder, og efterlyste Landsstyrets holdning hertil.

Siumut tilkendegav som sin opfattelse, at vi fra Grønlands side må være åbne over for medfinansiering af en lukket anstalt til erstatning for nedsendelse af dømte til Herstedvester.

Tilsvarende anførte Demokraterne, at det næppe kan forventes, at Folketinget vil gå med til at føre alle kommissionens anbefalinger ud i livet på én gang. Demokraterne opfordrede derfor til en prioritering af kommissionens forslag.

Det er Landsstyrets klare holdning, at enhver udgift vedr. retsvæsensområdet under den nuværende hjemmestyreordning påhviler rigsmyndighederne.

Jeg er klar over, at der er medlemmer af Folketinget, der har hæftet sig ved de – ganske store – udgifter, der er forbundet med at gennemføre kommissionens anbefalinger. Det kan imidlertid ikke komme som en overraskelse for nogen, at retsvæsenet heroppe ikke har fulgt med tiden og samfundsudviklingen. Det har man debatteret i mere end 20 år. De ansvarlige myndigheder – Rigsmyndighederne - har med andre ord haft 20 år til at spare sammen til reformen.

Hvad særligt angår spørgsmålet om en lukket anstalt i Grønland anbefalede et embedsmandsudvalg nedsat af Den Danske Regering og Grønlands Hjemmestyre i fællesskab allerede i 1986 etablering af en sådan.

Retsvæsenskommissionen er da heller ikke blevet bedt om at forholde sig til, OM der skal etableres særlige afsoningsanstalter i Grønland til erstatning for Herstedvester-ordningen, men HVORDAN sådanne afsoningsanstalter kan etableres. Et krav om grønlandsk medfinansiering harmonerer efter min opfattelse meget dårligt med forudsætningerne ved kommissionens nedsættelse.

Det fremgår af Retsvæsenkommissionens betænkning, at kommissionen har været opmærksom på, at reformerne kan blive meget byrdefulde for Hjemmestyret ved en overførsel af retsvæsensområdet til Grønland. Det er derfor fra kommissionens side udtrykkeligt forudsat, at betænkningens anbefalinger om reformer – og den standard-højnelse, der ligger heri – bliver gennemført, mens retsvæsenet er et dansk ansvarsområde.

Kommissionen har afgivet sine anbefalinger som en samlet pakke, uden prioriteringer.

Behovet for at bringe det samlede retsvæsensområde i Grønland op på et tidssvarende niveau har længe været til stede. Den kriminallov, vi har i dag, ser stort set ud, som den gjorde for 50 år siden. Det samme gælder retsplejeloven. Tænk på, hvilken udvikling det grønlandske samfund har gennemgået i den periode! Det har haft betydning for kriminalitetens art og mængde. Det har også betydet, at de civile sager i dag er langt mere komplicerede end tidligere. Det stiller nogle andre krav til, hvordan vi indretter retsvæsenet.

Retsvæsenkommissionens anbefalinger dækker et bredt spektrum af forhold. Man vil vanskeligt kunne sige, hvilke af anbefalingerne, der er mest påtrængende. De er alle påtrængende, hver på sit felt – hver på sin måde.

Naturligvis vil nogle af kommissionens forslag kræve mere omfattende forberedelser end andre. Naturligvis vil nogle af kommissionens forslag tage længere tid at gennemføre end andre. Men arbejdet kan og bør påbegyndes nu.

Jeg må medgive, at vi ikke har garanti for at dette vil møde forståelse og accept i den danske regering og i det danske Folketing. En prioritering mellem Retsvæsenkommissionens forslag vil imidlertid stille Grønland i en ugunstig forhandlingsposition, idet en sådan prioritering uundgåeligt vil blive tolket som en accept af, at kommissionens anbefalinger ikke kan implementeres samlet. Landsstyret kan derfor ikke tilslutte sig ønsket om en sådan prioritering. Dog har jeg med interesse noteret mig, hvilke anbefalinger de enkelte partier har fremhævet som særligt væsentlige, og det er klart, at jeg vil tage denne viden med mig i forhandlingerne med Justitsministeren.

3. Mægling og konfliktløsning m.v.:

Inuit Ataqatigiit opfordrede under førstebehandlingen til, at det overvejes at lade en forsoningsmodel indgå i retsreformen.

Også Demokraterne berørte dette tema. Partiet afviste indførelse af mægling eller konfliktløsningsmodeller i forhold til overlagte forbrydelser og

personfarlig kriminalitet, men fandt at modellen vil være egnet i forhold til unge lovovertrædere under 18 samt i forhold til husspektakler m.v.

Alternativ konfliktløsning anvendes i mange lande – og i flere forskellige modeller. Norge er et af de lande, der har stor erfaring med mægling, men der er også (og måske især) værdifuld inspiration at hente hos vore stammefrænder.

I Norge er der oprettet konfliktråd i alle kommuner. I de fleste tilfælde er det politiet, som indstiller sager til konfliktrådet. Mægling kan kun komme på tale, hvis gerningsmanden på forhånd har tilstået. Desuden skal begge parter være indforstået med at deltage. Både offer og gerningsmand.

Hvis begge parter indvilger, arrangeres et møde, som ledes af en mægler. Her sætter parterne ord på det som er sket, på hvorfor det skete, og hvad det har medført. Og langsomt skabes der en gensidig forståelse. I nogle sager er en undskyldning tilstrækkeligt til at opnå forsoning. Andre gange må der mere til. Det kan være en form for erstatning; et stykke arbejde, som gerningsmanden skal udføre, eller en aftale om bestemte spilleregler for fremtidigt samvær. Mulighederne er mange. Når man har fundet frem til en løsning, som begge parter mener er rimelig, underskrives en aftale, og politiet bliver informeret.

Hvis aftalen holdes, bliver der ingen straffesag. Det er naturligvis en fordel for gerningsmanden – men mægling rummer også fordele for samfundet.

Mægling tvinger gerningsmanden til at tage ansvar for sine handlinger. Se sine gerninger og sit offer i øjnene, og være med til at løse den opståede konflikt. Det kræver overvindelse – og kan ofte have lige så stor præventiv effekt som en bøde eller et ophold i anstalten. Samtidig er mægling en relativt billig form for reaktion.

Også i forhold til ofret rummer mægling fordele. I et mæglingsforløb får ofret mulighed for at sætte ord på sin smerte, sin utryghed, sin vrede – på de følelser som er opstået som følge af gerningen, hvad enten vi nu taler om et indbrud, hærværk eller en voldshandling. Det har vist sig at have en healende effekt. Eksempelvis har Rigshospitalets Center for Voldtægtsofre påvist, at voldtægtsofre, der efterfølgende har gennemgået en mægling med deres overgrebsmand – langt hurtigere kommer over det hændte.

Måske rummer mægling særlige fordele for et samfund som vores, hvor vi lever tæt på hinanden – hvor vi vanskeligt kan undgå hinanden, og hvor konflikter derfor består, hvis vi ikke får dem løst. En konflikt er ikke nødvendigvis løst, ved at den ene part idømmes en bøde eller foranstaltning...

Men vi må ikke lukke øjnene for, at der også kan være problemer forbundet med at indføre alternativ konfliktløsning:

Der skal findes egnede mæglere. Mæglere med de fornødne kvalifikationer og personlige egenskaber. Dertil kommer, at mæglerne skal være i stand til at "lukke personerne op". Her i landet har vi tradition for, at være tilbageholdende med at give udtryk for følelser, som er smertefulde – så dette i sig selv kan være en stor udfordring for mæglerne.

Men måske den største udfordring vil være at få skabt en bred accept i befolkningen af mægling som alternativ til straf (foranstaltning). At få skabt en forståelse for, at mægling ikke er "alt for billigt sluppet". I den forbindelse må man også overveje, hvordan det vil påvirke retsfølelsen, at ét indbrud bliver afgjort med mægling, mens et tilsvarende afgøres med bøde eller foranstaltning – fordi offeret ikke ønsker at deltage. Vil dette blive oplevet som uretfærdigt? Og hvordan undgås det, at et offer føler sig presset til at indgå i en mægling?

Man må også overveje, hvorvidt mægling er et velegnet alternativ til straf (foranstaltning) for alle typer af lovovertrædere.

Der er som sagt mange fordele ved mægling som alternativ til straf (foranstaltning), men også problemer – eller udfordringer. Jeg har imidlertid noteret mig, at flere partier udtrykker positiv interesse for en sådan konfliktløsningsmodel. En mulighed kunne eventuelt være at opfordre til indførelse af en forsøgsordning, som dels er tidsbegrænset, samt eventuelt geografisk begrænset og begrænset til en nærmere bestemt målgruppe. Jeg vil imidlertid ikke på nuværende tidspunkt forholde mig til en sådan mulighed, men vil afvente udvalgets overvejelser.

4. Politistyrkens størrelse:

I et høringssvar til Retsvæsenkommissionens betænkning har Politimesteren i Grønland oplyst, at han har taget skridt til udarbejdelse af en ny analyse af behovet for politibetjente i Grønland. Demokraterne opfordrede under førstebehandlingen til, at der indhentes kopi heraf.

Jeg har anmodet rigsmyndighederne om en kopi af analysen, og vil fremsende denne til Lovudvalget, så snart den foreligger.

5. Udvidelse af den øvre tidsmæssige grænse for tidsbestemt anstaltsanbringelse:

Demokraterne hæftede sig under førstebehandlingen bl.a. ved kommissionens anbefaling om en uændret tidsbestemt maksimumforanstaltning på 10 års anstaltsanbringelse. Demokraterne gav udtryk for, at denne anbefaling harmonerer dårligt med et folkeligt krav om skærpede foranstaltninger for personfarlig kriminalitet. Demokraterne opfordrede derfor til, at grænsen udvides til 15 år.

Retsvæsenkommissionen har overvejet, hvorvidt der er grundlag for at udvide den øvre tidsmæssige grænse for tidsbestemt anstaltsanbringelse.

Efter den gældende praksis idømmes der sjældent tidsbestemt anstaltsanbringelse i mere end fem år. Hertil kommer, at muligheden for at idømme tidsubestemt anstaltsanbringelse af lovovertrædere, der kan karakteriseres som særligt farlige, foreslås opretholdt.

Kommissionen har på den baggrund ikke fundet grundlag for at foreslå ændringer af 10-årsgrænsen for tidsbestemt anstaltsanbringelse.

Landsstyret tilslutter sig kommissionens opfattelse.

Muligheden for at idømme anstaltsanbringelse tjener flere formål:

- At beskytte samfundet.
- At forebygge kriminalitet ved gennem sanktionstruslen at afskrække landets borgere fra at begå kriminalitet, eller ved gennem afsoningen at resocialisere den, der allerede har begået kriminalitet.
- At tilgodese befolkningens retsfølelse.

En person som findes skyldig i alvorlig personfarlig kriminalitet (drab, grov vold, røveri, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse, frihedsberøvelse, trusler eller brandstiftelse), kan dømmes til anbringelse på ubestemt tid, hvis han frembyder nærliggende fare for andre, forudsat at denne fare ikke kan forebygges på anden, mindre indgribende vis.

Hensynet til at beskytte samfundet mod farlige individer kan således vanskeligt anvendes som begrundelse for en eventuel udvidelse af den øvre tidsmæssige grænse for tidsbestemt anstaltsanbringelse.

En udvidelse af den øvre tidsmæssige grænse for tidsbestemt anstaltsanbringelse vil næppe heller have nogen positiv effekt hvad angår forebyggelse. Hvis risikoen for 10 års anstaltsanbringelse ikke er tilstrækkelig til at afholde et individ fra at begå kriminalitet, vil en risiko for 15 år i anstalt nok heller ikke være det. Det samme gælder i forhold til forebyggelse gennem resocialisering: Hvis man ikke formår at resocialisere en dømt i løbet af 10 års anstaltsanbringelse vil yderligere fem år formentlig ikke gøre den store forskel.

Tilbage står hensynet til befolkningens retsfølelse. Her er det naturligvis rigtigt, at en person kan have begået en meget alvorlig forbrydelse, uden i øvrigt fremover at frembyde nærliggende fare for andre. I sådanne tilfælde kan tidsubestemt anstaltsanbringelse ikke komme på tale, og den maksimale sanktion er derfor 10 års anstaltsanbringelse. Spørgsmålet er så, om befolkningen i almindelighed opfatter dette som utilstrækkeligt. Det er ikke det indtryk Retsvæsenkommissionen har haft.

Kommissionen har noteret sig, at der i den offentlige debat i de senere år er rejst krav om strengere sanktioner for visse typer af lovovertrædelser,

navnlig seksualforbrydelser. Især synes det at have krænket befolkningens retsbevidsthed, at personer, der har begået personfarlig kriminalitet kort tid efter dommen får mulighed for at arbejde og i øvrigt færdes uden for anstalten.

En skærpeelse på dette område er indeholdt i kommissionens forslag om indretning af en lukket afdeling samt mulighed for placering i halvlukket regi i anstalterne. Dette forslag vil formentlig – sammenholdt med de begrænsninger som sanktionsstigemodellen indebærer for individuel hensyntagen – imødekomme hensynet til befolkningens retsbevidsthed. I samme retning virker kommissionens forslag om bistand til ofrene, samt den effektivisering af fuldbyrdelsen, der lægges op til.

6. Inddelingen i retskredse og politikredse:

Et flertal i Retsvæsenkommissionen anbefaler, at den nuværende inddeling i retskredse opretholdes. Et mindretal anbefaler derimod en sammenlægning af retskredse med henblik på at få skabt en fleksibel ordning, der kan sikre en højere faglig kvalitet i kredsretternes afgørelser. Et andet mindretal tilslutter sig flertallets opfattelse, men finder dog at det ved implementeringen kan blive aktuelt at stille mod en form for regionalisering.

Atassut tilkendegav under førstebehandlingen at have forståelse for intentionerne bag en eventuel regionalisering, og opfordrede til at fordele og ulemper belyses yderligere.

Inuit Ataqatigiit og Demokraterne opfordrede til, at den kommende kommunalreform indtænkes i overvejelserne vedr. retskredsinddelingen. Demokraterne foreslog endvidere, at kommunalreformen også indtænkes i politiets organisationsstruktur.

Den retskredsstruktur, som kommissionens flertal foreslår, har til formål i videst muligt omfang at tilgodese to, til dels modsatrettede, hensyn:

For det første ønsker kommissionsflertallet at bevare kredsretternes lokale tilstedeværelse og personalets (herunder kredsdommernes) særlige indsigt med stedlige og almene grønlandske forhold. Heri ligger også et ønske om, at kredsdommerne behersker det grønlandske sprog.

For det andet ønsker man at styrke kredsdommernes faglige niveau, for at kunne imødekomme det moderne grønlandske samfunds behov. Dette hensyn taler for, at der oprettes faste kredsdommerstillinger på fuld tid, gerne med ansættelse af flere kredsdommere i samme kreds, således at det faglige miljø styrkes.

Kommissionsflertallet forsøger at tilgodese begge hensyn ved at foreslå, at retskredsene bevares, men at antallet og placeringen af kredsdommerne

skal ske efter en konkret afvejning af hensynet til nærhedsprincippet over for hensynet til at ansætte kredsdommeren på fuld tid og til at anbringe flere kredsdommere sammen. Afvejningen skal tage udgangspunkt i de forskellige områders og retskredses forhold, således at spørgsmålet om stedets egenart, sagsantallet og de trafikale muligheder inddrages.

Kommissionsflertallet har på baggrund af en sådan afvejning udarbejdet et forslag til kredsdommernes antal og placering (Se betænkningens bind 2, side 133-234). Det følger imidlertid af ordningens fleksible karakter, at dens endelige implementering må bero på Domstolsstyrelsen, der i et tæt samarbejde med landsdommeren skal tage stilling til, hvor mange kredsdommere der er behov for, og hvor de skal placeres under hensyntagen til bl.a. et skøn over den fremtidige udvikling i sagsantallet. Også kredsdommerforeningen og retssekretæernes forening vil blive hørt, således at alle relevante hensyn kan indgå i overvejelserne.

Jeg finder det naturligt, at den kommende kommunalreform også indgår i overvejelserne vedrørende implementeringen.

7. Menneskerettigheder:

Inuit Ataqatigiit betonede under førstebehandlingen vigtigheden af, at retsvæsenereformen skal være forenelig med forpligtelserne i henhold til Den Europæiske Menneskerettigheds-konvention.

Netop dette har været en del af Retsvæsenkommissionens kommissorium. Det indgår således i kommissoriet, at det skal "påses, at det grønlandske retsvæsen lever op til de internationale forpligtelser, som gælder for riget, herunder navnlig forpligtelserne på menneskerettighedsområdet."

Institut for Menneskerettigheder (tidligere "Det Danske Center for Menneskerettigheder") har i et høringssvar afgivet i april 2005 anført som instituttets opfattelse, at kommissionen nøje har overvejet forholdet mellem det grønlandske retsvæsen og almindelige menneskerettigheder, især som disse er udmøntet i Den Europæiske Menneskerettigheds-konvention.

Hvad særligt angår Herstedvester-nedsendelserne, som Inuit Ataqatigiit fremhæver, er det korrekt, at Amnesty International har givet udtryk for, at nedsendelsespraksis på en række punkter forekom organisationen betænkelig.

Artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder et forbud mod tortur samt mod umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En omtrent tilsvarende bestemmelse findes i FN's Torturkonventions artikel 16.

I forbindelse med Den Europæiske Torturkomité's andet besøg i Danmark i perioden 29. september til 9. oktober 1996 udtalte komitéen i sin rapport følgende:

"Den Europæiske Torturkomité anerkender de initiativer, som de danske myndigheder har taget for at forbedre forholdene for de grønlandske indsatte i anstalten ved Herstedvester. Der kan imidlertid ikke være tvivl om, at det gældende system på en række punkter har en uønsket effekt, som kunne undgås hvis disse indsatte havde mulighed for at afsone i Grønland. I den forbindelse ønsker Komitéen at blive orienteret om Den Grønlandske Retsvæsenkommissionens videre overvejelser, såvel som enhver anden udvikling på dette område."

Efter Retsvæsenkommissionens opfattelse kan det ikke antages, at afsoning i Danmark *uden videre* vil være i strid med artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Om end der ikke på nuværende tidspunkt foreligger relevant retspraksis, kan det dog ikke udelukkes, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol før eller siden vil anse en *konkret* Herstedvester-anbringelse for uforenelig med menneskerettighedskonventionens artikel 3.

Det kan heller ikke udelukkes, at afsoning i Danmark *i konkrete tilfælde* (afhængig af afsonerens familiemæssige og ægteskabelige forhold) vil kunne udgøre en krænkelse af konventionens artikel 8, som bl.a. beskytter retten til familieliv. Efter bestemmelsens stk. 2 må ingen offentlig myndighed gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder eller friheder.

Retsvæsenkommissionen foreslår i sin betænkning, at forvaringsdømte, der hidtil er sendt til Herstedvester, anbringes i en lukket forvaringsafdeling i tilknytning til anstalten i Nuuk, således at psykiatrisk bistand m.v. kan ydes fra den psykiatriske afdeling på Dronning Ingrid's Hospital.

8. Domstolsbehandling af særligt komplicerede appelsager:

Atassut hæftede sig under førstebehandlingen ved, at Grønlands Landsret fremover alene skal behandle appelsager, og at landsretten i sager, som i 1. instans er afgjort af den juridiske domstol, skal tiltrædes af to danske landsdommere. Atassut ønskede i den forbindelse oplyst, hvorfor der absolut skal være tale om danske dommere.

Det er korrekt, at Retsvæsenkommissionen har foreslået, at Grønlands Landsret fremover alene skal behandle appelsager. Dette skal ses i sammenhæng med, at kommissionen foreslår oprettelse af en juridisk domstol i 1. instans, som (foruden uddannelsen og vejledningen af

kredsretternes personale) skal påtage sig behandlingen af særligt komplicerede sager, for eksempel sager om økonomisk kriminalitet.

Grønlands Landsret skal også behandle appelsager, som i 1. instans er afgjort af den juridiske domstol – altså de særligt komplicerede sager. Det er derfor nødvendigt, at landsretten repræsenterer en højere grad af faglig ekspertise end den juridiske domstol i 1. instans. Kommissionen foreslår derfor, at Grønlands Landsret ved appelbehandlingen af sådanne sager skal være en kollegial ret, bestående af 3 landsdommere. Under hensyn til det begrænsede antal sager er der dog ikke grundlag for at udnævne 3 faste landsdommere ved Grønlands Landsret. I stedet foreslår kommissionen, at der udnævnes én fast landsdommer, som i de pågældende sager suppleres af to landsdommere fra Danmark.

Begrundelsen for at supplere Grønlands Landsret med landsdommere fra Danmark er altså, at antallet af komplicerede appelsager ikke er tilstrækkeligt stort til, at det vil kunne forsvares at udnævne yderligere to faste landsdommere ved Grønlands Landsret.

Det må endvidere antages at være en fordel, at landsdommeren i Grønland suppleres af landsdommere, som i kraft af den store mængde komplicerede sager, som behandles ved hhv. Vestre og Østre Landsret, har en betydelig erfaring med netop disse sagstyper.

9. Oprettelse af stilling som offentlig eller privat landsforsvarer:

Atassut bad under førstebehandlingen Landsstyret tilkendegive, hvilken holdning Landsstyret har til Retsvæsenkommissionens anbefaling om, at der oprettes en stilling som enten offentlig eller privat landsforsvarer.

Af principielle årsager har kommissionen fundet, at uddannelsen af bisiddere/forsvarere bør gennemføres i et regi, der ikke er underlagt domstolene.

Kommissionen har derfor overvejet muligheden for at etablere et selvstændigt landsforsvarerembede i Grønland.

Hensigten hermed skulle være at samle opgaverne med uddannelse og rådgivning af forsvarerne samt tilsynet med forsvarernes virksomhed hos én person, der udelukkende beskæftiger sig med dette område. Landsforsvareren skulle endvidere have adgang til at møde som forsvarer i landsretten i ankesager.

Landsforsvarerembedet skulle i givet fald etableres som en selvstændighed institution i offentligt regi, hvor landsforsvareren skulle udpeges af justitsministeren.

Som landsforsvarer skulle udpeges en jurist, der med baggrund i en stilling som forsvarsadvokat eller andet relevant arbejde har opnået særlig indsigt og erfaring med forsvarernes fagområde.

En sådan ordning indebærer dog visse ulemper:

- Det er tvivlsomt, om der vil være tilstrækkeligt med opgaver til at udfylde en fuldtidsstilling.
- Det vil formentlig være vanskeligt at rekruttere og fastholde en offentlig landsforsvarer med de fornødne kvalifikationer og den fornødne indsigt i grønlandske forhold.
- Der vil ikke være nogen til at varetage opgaverne under ferie og sygdom.
- Uden kolleger vil den offentlige landsforsvarer være fagligt isoleret.

Kommissionen forestiller sig derfor, at en model med en offentlig landsforsvarer i første omgang skulle være midlertidig, begrænset til en periode af f.eks. 2 år. Kommissionen antager, at dette ville øge mulighederne for at rekruttere en tilstrækkelig egnet og engageret person.

Som et alternativ – eller som en ordning til afløsning af en midlertidig ordning med en offentlig landsforsvarer – har kommissionen overvejet en ordning, hvor en bestemt advokat med kontor i Grønland udpeges som privat landsforsvarer.

En sådan ordning indebærer en række fordele:

- Opgaverne som landsforsvarer kan suppleres med almindeligt advokatarbejde, således at der ikke bliver problemer med at udfylde en fuldtidsstilling.
- En advokat med kontor i Grønland vil have de fornødne kvalifikationer og den fornødne indsigt i grønlandske forhold, og rekrutterings- og fastholdelses-problemerne vil formentlig være mindre.
- En advokat, udpeget som landsforsvarer indgår i et fagligt miljø, og vil kunne trække på advokatkontorets ressourcer. Under ferie og sygdom vil han kunne afløses af en kollega på advokatkontoret.

Et andet alternativ ville være at udpege en person, der er ansat ved en offentlig institution som landsforsvarer. Den pågældende skulle så – som led i sin ansættelse - varetage en konsulentfunktion med ansvaret for at tilrettelægge uddannelse og rådgivning af forsvarerne. Ligesom ordningen med en privat landsforsvarer ville en sådan model være fleksibel med hensyn til omfanget af beskæftigelse.

Som et tredje alternativ har kommissionen overvejet udlicitering af opgaven til et advokatkontor i Grønland.

Da det ikke på forhånd er muligt at vide, om en egnet person kan udpeges som offentlig eller som privat landsforsvarer foreslår kommissionen, at man lovgivningsmæssigt ikke lægger sig fast på en bestemt model, men at justitsministeren bemyndiges til – efter forhandling med Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater og Grønlands Forsvarerforening – at indføre den ordning, som må vurderes som mest hensigtsmæssig på det givne tidspunkt.

Landsstyret tilslutter sig dette forslag.

10. Indførelse af retsafgifter:

Atassut tilsluttede sig under førstebehandlingen at der indføres retsafgifter for civile sager og fogedsager, men understregede vigtigheden af, at borgerne har adgang til retsbeskyttelse. Atassut ønskede derfor konsekvenserne belyst.

Retsvæsenkommissionen har anbefalet, at der indføres retsafgifter for fogedsager og civile sager ved de grønlandske domstole.

Baggrunden herfor er, at en modernisering af det grønlandske retsvæsen er forbundet med øgede driftsudgifter, som det umiddelbart synes rigtigst, at brugerne af retsvæsenet er med til at dække. Dette gælder navnlig ressourcestærke brugere, f.eks. større erhvervsvirksomheder og offentlige myndigheder mv.

For indførelsen af retsafgifter taler også, at en sådan ordning kan være med til at begrænse antallet af :

- sager som burde være søgt løst uden brug af domstolene
- sager med en sagsgenstand af ringe økonomisk værdi
- urimelige sagsanlæg

Udviklingen i det grønlandske erhvervsliv og den almindelige økonomiske udvikling taler efter kommissionens opfattelse ikke imod, at der indføres retsafgifter i Grønland.

Kommissionen finder det imidlertid af stor betydning, at økonomisk svagt stillede borgeres mulighed for at gøre brug af domstolene ikke begrænses gennem indførelsen af afgifter. Kommissionen foreslår derfor, at der indføres regler om fri proces for mindrebemidlede.

Konkret vil dette indebære, at personer, hvis årsindkomst ikke overstiger 210.000 kr. kan meddeles fri proces, hvis Rigsombudsmanden vurderer, at den pågældende har en rimelig udsigt til, at sagen kan vindes.

For så vidt angår retsafgifternes størrelse, foreslår kommissionen, at der i civile sager skal betales 1 pct. af sagsgenstandens værdi, dog minimum 500 kr. I en sag med et krav på 100.000 kr. ville retsafgiften efter den

foreslåede ordning udgøre 1.000 kr. (1 pct. af 100.000 kr.). Udgjorde kravet alene 10.000 kr. ville retsafgiften derimod alene udgøre 500 kr. (svarende til minimumsbeløbet, da 1 pct. af 10.000 kr. udgør 100 kr.).

I fogedsager foreslås kommissionen, at der skal betales ½ pct. af sagsgenstandens værdi, dog minimum 300 kr. I en fogedsag med begæring om udlæg på 100.000 kr., ville retsafgiften efter forslaget udgøre 500 kr. (svarende til ½ pct. af 100.000 kr.).

For fogedforretninger vedrørende fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på penge, eller forretninger med anmodning om indsættelse eller udsættelse uden sædvanligt tvangsfuldbyrdesgrundlag eller forretninger med anmodning om nedlæggelse af forbud og anmodning om bevissikring ved krænkelse af immaterielrettigheder, foreslår kommissionen, at der opkræves en grundafgift på 300 kr. Hertil kommer en tillægsretsafgift på 400 kr., såfremt fogedforretningen helt eller delvist foretages uden for rettens kontor, eller såfremt skyldneren fremstilles af politiet.

Følgende fogedforretninger foreslås fritaget for retsafgift:

- Bøder, konfiskerede værdier og sagsomkostninger i kriminalsager, der inddrives af det offentlige.
- Afgifter og omkostninger, som det påhviler domstolene at indkræve.
- Krav, som tilkommer en part, der har fri proces.
- Civile krav (f.eks. erstatningskrav), der er fastsat under en offentlig kriminalsag.
- Forældremyndighed og samvær.
- Udstedelse af tvangssalgsskøde.

For fogedrettens behandling af en anmodning om tvangssalg af fast ejendom, skib eller luftfartøj med tilhørende løsøre, foreslår kommissionen opkrævet en grundafgift på 800 kr. Såfremt den, der fremsætter anmodning om tvangssalg har fri proces hertil, skal han ikke betale denne retsafgift. For tvangssalg af de ovenfor nævnte aktiver foreslås opkrævet yderligere ½ pct. og for frivilligt tvangssalg 1 pct.

For fogedrettens behandling af anmodning om tvangssalg af aktiver, gældsbreve og andre fordringer foreslås opkrævet 300 kr. Såfremt den, der har anmodet om tvangssalg har fri proces hertil, skal han ikke betale denne retsafgift. For tvangssalg af de nævnte aktiver foreslås opkrævet yderligere 1 pct.

De nævnte afgifter i procenter beregnes af budsummen med tillæg dels af de omkostninger, som det ifølge tvangssalgsvilkårene påhviler køberen at udrede, dels af de privatretlige byrder og forpligtelser, restancer af skatter og afgifter til det offentlige mv., som køberen ifølge tvangssalgsvilkårene skal betale eller overtage udenfor budsummen.

11. Overtagelse af retsvæsensområdet:

Inuit Ataqatigiit spurgte under førstebehandlingen, hvordan Landsstyret ser på mulighederne for at overtage retsvæsensområdet fra den danske stat.

Af et notat udarbejdet af justitsministeriet i 1997 fremgår det, at der forfatningsretligt intet er til hinder for, at ansvaret for retsvæsenet i Grønland overføres til Hjemmestyret. Højesteret vil dog fortsat skulle fungere som rigets øverste domstol. Endvidere fremgår det af notatet, at en overførsel til Hjemmestyret forudsætter en ændring af hjemmestyreløven. Statsministeriet har erklæret sig enig i disse konklusioner.

Retsvæsenkommissionen har ikke fremsat anbefalinger om, hvorvidt justitsvæsenet (eller dele heraf) bør overgå til Grønlands Hjemmestyre. Kommissionen har alene forholdt sig til, hvilke fordele og ulemper, der kan være ved en sådan overførsel.

Af landsstyrepartiernes koalitionsaftale fremgår det, at Landsstyret har som mål, at Grønland overtager ansvaret for hele det grønlandske retsvæsen (kriminalforsorgen, politiet og domstolene).

Jeg har imidlertid noteret mig Siumuts tilkendegivelse om, at vi først er parate til at overtage ansvaret for retsvæsensområdet, efter gennemførelsen af en reform, som bringer det grønlandske retsvæsen op på et tidssvarende niveau.

Ikinngutinnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Aleqa Hammond